

ULUBEY KANYONLARININ ALTERNATİF TURİZM POTANSİYELİ TURİZM FİZİKSEL PLANLAMASI PROJESİ

Etüt Araştırma Ekibi

Doç. Dr. M. Murat ÖNTUĞ

Yrd. Doç. Dr. Hasan KARA

Yrd. Doç. Dr. Selahattin POLAT

Harita Mühendisi Selçuk TOKER

Mimar Songül Aydın GÖZÜKÜÇÜK

Yayına Hazırlayanlar

Araştırma Görevlisi CBS Uzmanı Yıldız GÜNEY

Coğrafya Bilim Uzmanı Süleyman KARGI

Uşak

2011

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Uşak Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Kurtuluş Mahallesi Doğan Özkaraman Caddesi No: 20 Uşak

İletişim Tel: 276 223 71 00

Faks: 276 223 59 01

İÇİNDEKİLER

1. TURİZM FİZİKSEL PLANI VE ALTERNATİF TURİZM POTANSİYELİNİN TESPİTİ.....	1
1.1. Coğrafi Mekân Tespiti.....	1
1.1.1. Sahanın Jeolojik Özellikleri.....	2
1.1.2. Sahanın Jeomorfolojik Özellikleri.....	5
1.1.3. İklim.....	8
Sıcaklık.....	9
Atmosfer Basıncı ve Rüzgârlar.....	13
Buharlaştırma, Nem ve Bulutluluk.....	16
Yağış.....	17
1.1.4. Hidrografya.....	21
1.1.5. Doğal Bitki Örtüsü.....	24
1.1.6. Nüfus.....	25
1.1.8. Tarihi Mekân Tespiti.....	27
Paşalar Köyü:	27
Hacım Köyü:	28
Karayakuplu Köyü ve Pepouza.....	29
Ulubey İlçesi ve Köylerindeki Tarihi Yapılar	29
I. Camiler.....	29
Ulu Camii:	29
Çarşı Camii:	29
Ömer Efendi Camii:.....	30
Tahtacı Camii:	30
Hacı Mehmet Camii.....	30
II. Çeşmeler.....	30
Dilaver Çeşmesi.....	30
Pazar Çeşmesi.....	30
Daldırcı Çeşmesi.....	30
Karahallı Çeşmesi.....	30
Yedi Oluklu Çeşme.....	30
III. Köprüler.....	30
Hasköy Köprüsü.....	30
İnay Köyü Köprüsü.....	31

Kanyon Köprüsü.....	31
Çamlıbel Köprüsü.....	31
IV. Asarlar/Kaleler.....	31
Ulubey Asarı.....	31
Avgan Kasabası.....	31
Hasköy Beldesi.....	32
Aksaz Köyü.....	32
Sülümenli Köyü.....	32
1.1.9. COĞRAFİ MEKÂN - TURİZM İLİŞKİSİ.....	32
1.2. KONAKLAMA TESİS TÜRLERİ VE KAPASİTE TESPİTİ.....	34
1.3. İKİNCİL ÜST YAPI ARAŞTIRMASI.....	35
Teleferik.....	35
Atlama Kulesi.....	35
Seyir Kuleleri.....	36
Taş Döşemeli Asar Yolu.....	36
Ulubey Asarları Arasında Tel Köprü.....	36
Yürüyüş Parkurları.....	36
Dağ Bisikleti Parkurları.....	36
Motor Parkurları.....	36
Atlı Yürüyüş - Fayton Yolu ve Cirit Sahası.....	36
El Sanatları Merkezi	36
Eğlence Merkezi.....	37
1.4. PAZARLAMA ARAŞTIRMASI.....	37
1.5. ALTERNATİF TURİZM FAALİYETLERİ TESPİTİ.....	42
1.5.1. İnanç Turizmi Alanları	42
1.5.2. Alternatif Turizm Alanları	42
a. Botanik Turizmi Alanları	43
b. Su Sporları Turizmi Alanları.....	43
c. Av Turizmi Alanları.....	43
d. Termal Turizm Alanları.....	44
e. Festival Turizmi Alanları.....	44
f. Gençlik Turizmi Alanları.....	45
g. Üçüncü Yaş Turizmi Alanları.....	46
h. Mağara, İn Turizmi Alanları.....	46

i. Hava Sporları Turizm Alanları.....	47
j. Atlı Yürüyüş Gezisi Alanları.....	47
k. Agro (Tarımsal) Turizm Alanları.....	48
l. Kültür Turizmi Alanları.....	48
m. Bungee Jumping Alanları.....	49
n. Kamp Karavan Turizm Alanları.....	49
o. Yemek Turizmi Alanları.....	50
p. Dağ Bisikleti Alanları.....	50
q. Foto Safari Alanları.....	50
r. Off-Road Gezisi Alanları.....	51
s. Kaya Tırmanışı Alanları.....	51
1.6. ARAŞTIRMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ELDE EDİLEN BULGULARIN RAPORLANMASI.....	51
2. ELDE EDİLEN BULGULARIN HARİTALANDIRILMASI.....	52
2.1. LOKASYON HARİTASININ ÇİZİLMESİ.....	52
2.2. ULAŞIM HARİTASI.....	52
2.3. JEOLJİ-JEOMORFOLOJİ HARİTASI.....	52
2.4. ARAZİ KULLANIM HARİTASI	52
2.5. FAUNA -FLORA HARİTASI.....	52
2.6. TEMATİK TURİZM HARİTASI.....	52
2.7. TURİZM AMAÇLI TARİHİ YAPI HARİTASI.....	52
2.8. TURİZM AMAÇLI DOĞAL YAPI HARİTASI.....	52
2.9. ARAŞTIRMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ, ANALİZ EDİLMESİ ve RAPORLAŞTIRILMASI.....	53
Kaynakça.....	55
Etüt Araştırma Proje Ekibi.....	57

Tablolar Listesi

Tablo 1	Ulubey İstasyonunda Ortalama Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı (1959–1990).....	9
Tablo 2	Ulubey’de Ortalama Sıcaklığın Mevsimlere Dağılışı (°C) (1959–1990)	10
Tablo 3	Ulubey’de Ortalama, Ortalama En Yüksek ve Ortalama En Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (1959–1990).....	11
Tablo 4	Ulubey’de Donlu Günler Sayılarının Aylara Dağılışı (1984–1997)	12
Tablo 5	Uşak’ta Ortalama, Maksimum ve Minimum Basınç Değerlerinin Aylık Dağılışı (mbar, 1975–2006).....	14
Tablo 6	Ulubey’de Rüzgâr Esme Sayılarının Aylık Dağılışı (1984–1997).....	15
Tablo 7	Ulubey’de Ortalama Buhar Basıncı (mbar), Ortalama Nem (%), Ortalama Bulutluluk Değerleri ve Ortalama Açık Gün, Ortalama Bulutlu Gün, Ortalama Kapalı Gün Sayılarının Aylık Dağılışı (1984–1997).....	16
Tablo 8	Banaz’da Toplam Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı (1959-1990).....	17
Tablo 9	Ulubey’de Yıllık Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1959-1990).....	18
Tablo	Ulubey’de Kar Yağışlı Günlerin Aylara Göre Dağılışı (1985-1994).....	20
Tablo	Banaz Çayı Üzerinde Bulunan İstasyonlarda Banaz Çayının Aylık Ortalama Akım Değerleri (m ³ /sn.).....	21
Tablo	Ulubey İlçesinde Nüfusun Gelişimi (1960-2009)	26
Tablo	Ulubey’deki Yerleşmelerin Ulubey ve Uşak’a Olan Uzaklıkları.....	33
Tablo	Türkiye’ye Gelen Turistlerin Aylara Göre Dağılımı (1990-2010).....	39
Tablo	Türkiye’ye En çok Gelen Turistlerin Ülkelere Göre Dağılımı (1995-2010)	40

Şekiller Listesi

Şekil 1	Ulubey İstasyonunda Ortalama Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı (°C).....	10
Şekil 2	Ulubey'de Ortalama Sıcaklığın Mevsimlere Dağılışı (°C).....	11
Şekil 3	Ulubey'de Ortalama, Ortalama En Yüksek ve Ortalama En Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (1959-1990).....	12
Şekil 4	Ulubey'de Donlu Günler Sayılarının Aylara Dağılışı (1984-1997).....	13
Şekil 5	Uşak'ta Ortalama, Maksimum ve Minimum Basınç Değerlerinin Aylık Dağılışı.....	14
Şekil 6	Ulubey'de Yıllık Rüzgâr Gülü (Esmeye Sayısı).....	15
Şekil 7	Ulubey'de Toplam Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı.....	18
Şekil 8	Ulubey'de Yıllık Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1959-1990).....	19
Şekil 9	Ulubey'de Yağışlı Gün Sayısının Aylık Dağılışı.....	19
Şekil 10	Ulubey'de Kar Yağışlı Günlerin Aylara Göre Dağılışı.....	20
Şekil 11	Ulubey İstasyonunda Banaz Çayının Akım Değerleri (2002-2005).....	22
Şekil 12	Ulubey İstasyonunda Akımın Mevsimlere Göre Dağılışı.....	23
Şekil 13	Ulubey İlçesinde Nüfusun Gelişimi (1960-2009).....	27
Şekil 14	Ulubey İstasyonunda Ortalama Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı (°C).....	37
Şekil 15	Ulubey'de Ortalama Sıcaklığın Mevsimlere Dağılışı (°C).....	38

Fotoğraflar Listesi

Fotoğraf 1	Cılandras Köprüsü Güneyinde Musadağı Mermerleri.....	2
Fotoğraf 2	Yavi Deresi (Ulubey Deresi) Vadisinde Ulubey Formasyonu.....	3
Fotoğraf 3	Ulubey Formasyonları.....	4
Fotoğraf 4	Aksaz Termal Kaynakları Yakınında Kanal Dolgusu Travertenler....	5
Fotoğraf 5	Ulubey İlçesi Güneydoğusunda Kaya Tırmanışı İçin Elverişli Olan Kaya Diklikleri.....	6
Fotoğraf 6	Bölgede Asar Olarak İsimlendirilen Menderes Dönemeç Tepeleri...	7
Fotoğraf 7	Vadi kenarındaki Yamaçlarda Oluşmuş, İn, Mağara, Oyuklar.....	8
Fotoğraf 8	Vadi kenarındaki Yamaçlardaki İnlerden Vadinin Görünüşü.....	8
Fotoğraf 9	Kurudere Köyü Civarında Adıgüzel Baraj Gölü.....	22
Fotoğraf 10	Kıranköy Yakınlarında Eski Bir Musluk (Sebil).....	24
Fotoğraf 11	Omurca Doğusunda Kızılcam Ormanları.....	25

Ekler Listesi

Ek 1	LOKASYON HARİTASI.....	58
Ek 2	ULAŞIM HARİTASI.....	59
Ek 3	JEOLJİ-JEOMORFOLOJİ HARİTASI.....	60
Ek 4	ARAZİ KULLANIM HARİTASI.....	61
Ek 5	FAUNA -FLORA HARİTASI.....	62
Ek 6	TEMATİK TURİZM HARİTASI.....	63
Ek 7	TURİZM AMAÇLI TARİHİ YAPI HARİTASI.....	64
Ek 8	TURİZM AMAÇLI DOĞAL YAPI HARİTASI.....	65

1. TURİZM FİZİKSEL PLANI VE ALTERNATİF TURİZM POTANSİYELİNİN TESPİTİ

Ulubey ilçesi ve Ulubey Kanyonlarının alternatif turizm potansiyelinin tespit edilmesi ve turizm fiziksel planlamasının yapılması amacıyla hazırlanan bu çalışma genel olarak iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde sahanın coğrafi özelliklerini ve potansiyeli ortaya koyan "Coğrafi Mekân Tespiti" yer almaktadır. Coğrafi saha araştırmasında, bölgenin genel fiziki ve beşeri coğrafi özellikleri, jeolojisi, jeomorfolojik gelişimi, iklimi, doğal bitki örtüsü, toprak yapısı, yerleşme birimleri, nüfus gelişimi gibi bir yerin coğrafi özelliklerini ortaya koyan temel birimler ayrı ayrı ele alınarak coğrafi durum ve mekân tespiti yapılmıştır. Böylece turizmde öncelikli sahalara, buraların coğrafi konumu, kuruluş yerlerinin avantaj ve dezavantajları, alt ve üst yapı durumu, enerji, ulaşım, su durumu, ekonomik altyapı gibi konuların ana özellikleri birinci bölüme ait alt başlıklarda ilgili yerlerde açıklanmıştır.

İkinci bölümde ise; ilk bölümde elde edilen bulguların haritalandırma işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde, hizmet şartnamesinde belirtilen haritaların çizim işlemleri gerçekleştirilmiştir. İkinci bölüm başlığı altında, Ulubey Kanyonları "Alternatif Turizm Potansiyeli" sınırları içerisinde kalan ana bölgenin 1/100.000 ölçekli ve lejant açıklamalı haritaları hazırlanmıştır. Haritalandırma işleminde; sahanın, Lokasyon, Ulaşım, Jeoloji-Jeomorfoloji, Arazi Kullanımı, Fauna-Flora, Tematik Turizm, Turizm Amaçlı Tarihi Yapı, Turizm Amaçlı Doğal Yapı olmak üzere toplam 8 farklı haritalandırması gerçekleştirilmiş ve sahanın alternatif özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Son olarak çalışmada ortaya çıkarılan bütün özellikler toparlanarak bir araya getirilmiş ve rapor haline dönüştürülerek gelecekte kullanılması, turizm yatırımcılarına ve araştırmacılara temel bir kaynak oluşturması sağlanmıştır.

1.1. Coğrafi Mekân Tespiti

Ulubey ilçesi Ege Bölgesinin İç Batı Anadolu bölümünde yer alır. İdari yönden Uşak iline bağlı olan ilçe, 798 km² alan kaplamaktadır. Kuzeyden Uşak Merkez ilçe, doğudan Karahallı, batıdan Eşme, güneyden Denizli'nin Çal ve güneybatıdan da Denizli'nin Güney ilçeleri ile çevrelenmektedir.

İlçe merkezi dışında, Avgan, Omurca, Kışla ve Hasköy kasabaları ile 23 köyü bulunmaktadır. 2009 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre, ilçe merkezinde 4945, kasaba ve köylerinde 9967 kişi olmak üzere toplam nüfusu 14912 kişidir.

Tarihi M.Ö. 4000 yıllarına kadar uzanan ilçede sanayi, ticaret ve turizm henüz gelişme göstermemiş, ekonomik yapı genelde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.

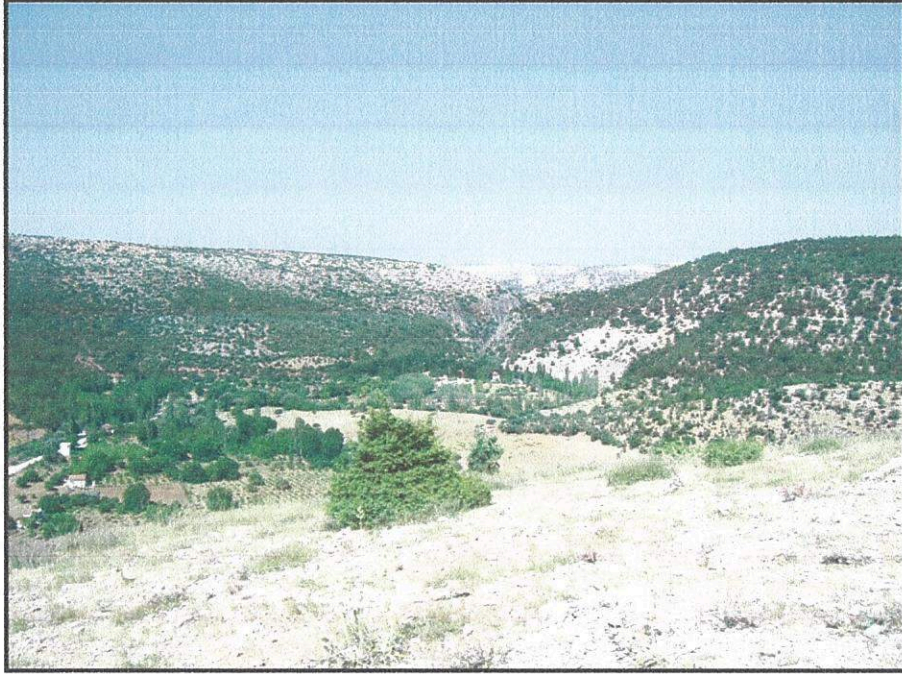
725 metre yükseklikte bulunan ilçe merkezindeki meteoroloji istasyonunun 31 yıllık rasatlarına göre ilçeye düşen yıllık yağış miktarı 459,4 mm. ve yıllık ortalama sıcaklık değeri 13,7 °C dir.

1.1.1. Sahanın Jeolojik Özellikleri

Banaz Çayı ve çevresinin temelini Menderes masifine ait metamorfikler oluşturur. Sahada metamorfikler şistler ve mermerlerle temsil edilir.

Eşme Formasyonu olarak nitelendirilen şistler gnayslar üzerinde yer alır ve mikaşist, amfibolit şist, granatlı şist, kloritli şist, kalkışist vb. şistlerden ibarettir (Ercan vd.,1978;98). Şistler kanyonun Hanyeri-Çamlıbel arasında çekilecek hattın doğusunda üzerindeki örtü formasyonunun sıyrıldığı, Banaz Çayı'nın derine doğru aşındırdığı vadi kesimlerinde, Adıgüzel barajı yukarısında, Karahallı-Duraklı köyü çevresinde yüzeylenmektedir. Tektonik olaya maruz kalmış olan şistler bol çatlaklı ve kırıklıdır.

Şistler üzerine ise Musadağı Mermerleri olarak adlandırılan dolomitik beyaz mermerler gelir. 150 metreyi aşkın kalınlığa sahip olan mermerler iri kristalli, yer yer siyah bandla, zımpara ve diyasporit mercikleri içermektedir. Bol kırıklı geniş erime boşluklu ve eklemlidirler. İçinde fosil bulunmadığı için yaşı tartışmalıdır. (Ercan ve diğerleri 1978; 98). Permo-Trias yaşlı olduğu varsayılmıştır.

Fotoğraf 1. Cılandras Köprüsü Güneyinde Musadağı Mermerleri.

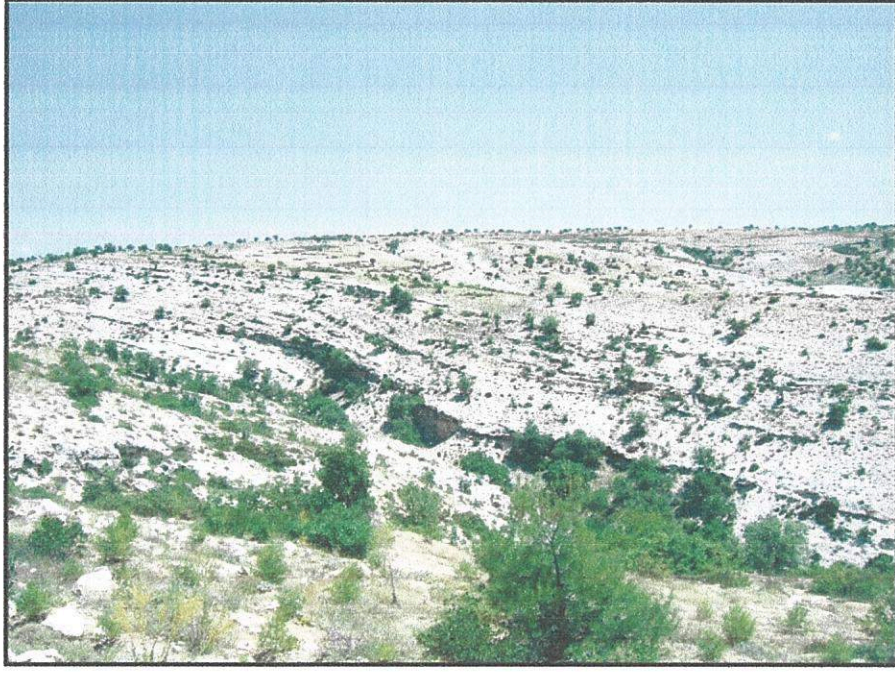
Mermerler Karahallı batısında Musadağı (939m) ve çevresinde yüzeylenmektedir. Bunun yanında Banaz Çayı'nın Cılandras Köprüsü güney ve batısında Balıksepeti Boğazı mevki olarak geçen sahada, Hanyeri köyü kuzeydoğusunda Akgölünbağı ve Döşeme Tepe çevresinde yayılım gösterir. Menderes masifini oluşturan bu metamorfik formasyonlar Hersiniyen orojenezinin etkisinde kalmıştır. Şistler oldukça kıvrımlıdır. Kıvrım eksenleri E-W yönündedir. Mermerler yörede işletilmektedir. Cılandras güneyinde ve Hanyeri doğusunda mermer ocakları bulunmaktadır. Mermer, Uşak-Banaz Platosunda, Jura, Kretase, Miosen, Pliyosen, Kuaterner yaşlı daha genç formasyonlar tarafından diskordanslı olarak örtülmektedir.

Sahada en geniş yayılışa sahip formasyon hiç şüphesiz Banaz Çayı'nın oluşturduğu, kanyonun içinde teşekkül ettiği Ulubey formasyonu olarak adlandırılan kalkerlerdir. Görsel ortamda oluşmuş olan formasyonun kalınlığı 250 metreye eriştiği belirtilmektedir (Ercan vd., 1978;103). Formasyon kirlili beyaz ve pembe renklidir. Formasyonun en kalın olduğu kesim Ulubey'in güneyidir. Formasyon içinde görsel ortamı gösteren fosiller bulunmaktadır.

Fotoğraf 2. Yavi Deresi (Ulubey Deresi) Vadisinde Ulubey Formasyonu.

Yatay veya yataya yakın katmanlanma gösteren kalkerler yer yer killi-marnlı seviyelere sahiptir. Kalkerler Cılandıras köprüsü kuzeydoğusundaki Asmalı Dere Tepe çevresinde, ayrıca Kıranköy güneyinde Karaç Dere vadisinde görüleceği gibi yer yer gevşek antiklinaller ve senklinaller oluşturacak şekilde kıvrımlanmışlardır.

Fotoğraf 3. Ulubey Formasyonları

Alt düzeylerde genellikle kumlu kalkerler, daha üste doğru açık pembe renkli kalkerler ve en üst düzeylerde ise gri-beyaz renkli kalkerler yer alırlar. Kalkerler yer yer silisleşmişlerdir. Kalkerlerdeki silisleşmeyi Ercan vd. (1978) kalkerlerin gösel ortamda oluşurken çevredeki eş yaşlı volkanlardaki (Eşme-Beydağı volkanitleri) çatlaklardan sıcak ve SiO_2 ile doymuş eriyiklerin göle karışmasına bağlamaktadır. Bu gelişin aralıklı olmasından dolayı, silislerin kalkerler içinde ardışıklı durduğunu belirtmektedir. Silisli kalkerler yer yer de yumrular şeklinde görülürler. Bu silisler göldeki diatomelerin fazlaca gelişmesine neden olmuş ve kalkerler içinde yer yer diatomit mercekleri de teşekkül etmiştir (Ercan vd. 1978; 103). Formasyon çatlaklı, kırıklı ve karstik boşlukludur.

Sahada en geniş Kuaternere ait formasyon Asartepe formasyonu olarak adlandırılan tipik olarak Uşak şehri batısında İzmir-Uşak karayolu yarmasında kırmızı renkleri ile dikkati çeken birimdir.

Formasyon çeşitli renklerde, genellikle kızıl ve turuncu, yer yer beyaz, gevşek kalker, tuf, kil çimentolu, orta-kalın tabakalanmalı, çok kökenli, yarı yuvarlanmış çakıllı konglomera-kumtaşı aralanması şeklinde olup yer yer de ince marnlı-kalkerli düzeyler içeren ve akarsu ortamında oluşan çökellerdir. Genellikle yatay ve yataya çok yakın tabakalıdır. Bölgedeki Pliyosen gölleri çekilip kurduktan sonra gelişen akarsuların, daha yaşlı kaya birimlerinden kopardıkları kırıntılar yataklarının uygun yerlerinde katmanlı olarak yığılmasıyla oluşmuşlardır. Daha yaşlı birimlerden taşınmış kırık gastrapod ve omurgalı fosil parçaları içerirler. Kendine özgü fosil içermemektedir. Üst Pliyosene ait Ulubey formasyonu üzerine uyumsuz olarak geldiğinden Alt Kuaterner yaşı verilmiştir (Ercan vd.1978; 103). Kalınlığı en çok 200 m dir. Küçükçayalı-Büyükçayalı arası, Duraklı kuzeybatısı formasyonun yüzeylendiği başlıca alanlardır.

Kuaterner alüvyonları travertenler, taraça depoları, birikinti konisi depoları ile temsil edilir. Travertenler Aksaz ve Hasköy termal kaynakları etrafında yüzeylenmektedir.

Aksaz travertenleri, Banaz Çayı'nın bir kolu olan Hamamdere vadisi boyunca yüzeyleyir. Sarıkayabaşı mevki, Çamlı Tepe (622m), Yündağı doğusu arasında kalan sahada yayılış gösterir. Sarıkayabaşı mevkiindeki travertenler özel bir şirket tarafından işletilmektedir. Travertenler fay hatlarından çıkan kalsiyum bikarbonatlı suların yer yüzeyine çıktıkları yerde CO₂ in buharlaşması ve CaCO₃ ün çökmesi ile oluşmuştur. Travertenler; traverten taraçası ve traverten sırtı şeklinde morfoloji oluşturacak şekilde çökelmişlerdir. Travertenlerin büyük bir kısmı eski olup, güncel traverten çökeli mi oldukça azdır. Eski travertenler işletilmektedir.

Fotoğraf 4. Aksaz Termal Kaynakları Yakınında Kanal Dolgusu Travertenleri.

Hasköy Termal kaynağı batısında ise dar bir yüzeylemeye sahiptir. Sarıali Tepe (677m) kuzeybatısı travertenlerin yüzeylendiği alandır.

Alüvyonlar ise sınırlı alana sahip olup Banaz çayı vadi tabanında, terk edilmiş geniş tabanlı mendereslerde yüzeyleyir.

1.1.2. Sahanın Jeomorfolojik Özellikleri

Ulubey Kanyonları ve yakın çevresinin jeomorfolojik özelliklerinin oluşmasında, sahanın jeomorfolojik özellikleri, Ege Denizi ve Büyük Menderes grabeni sahasındaki tektonik hareketler ve iklim arasında çok yakın bir ilişki dikkati çeker.

Yukarı bölümü 750-800 metre yüksekliğindeki bir plato sahası görünümünde olan Ulubey çevresindeki plato yüzeyinde Batı-Doğu yönlerinde alçalıp yükselen dalgalanma şeklinde bir görünüm göze çarpmakta Kuzeyden Güneye doğru ise saha alçalmaktadır. Plato yüzeyindeki dalgalanmanın oluk bölümlerinde kuzey-güney istikametinde uzanan ve derinliği fazla olmayan kuru vadiler sıralanmaktadır. Yukarı kesimlerde Kanyon oluşumu net olmayıp, vadiler bir metre derinlikten başlayıp 8-10 metre kadar derinliğe ulaşabilmektedirler.

Asıl kanyon oluşumu Ulubey ilçe merkezinin doğusunda meydana gelmiş olup, Kuzeyden gelen Ulubey suyu ile Doğudan gelen Banaz çaylarının birleşerek dirsek oluşturduğu Ulubey ilçesinin doğusunda meydana gelmiştir. Sahaya doğudan sokulan ve bölgenin en önemli akarsuyunu oluşturan Banaz çayı, Murat dağının güney yamaçlarında farklı kollar halinde doğar. Banaz'ı geçtikten sonra diğer kollarla birleşerek güneybatı yönünde akan bu çay; Karahallı ilçesi sınırlarından Ulubey'e doğru batı yönünde akarak Ulubey formasyonları içerisine girerek akışını sürdürür.

Genç formasyonlar içerisinde kolayca yatağını derinleştiren Banaz çayı Ulubey'e doğru yaklaştıkça vadi içine gömülür ve Avgan ve Hasköy kasabaları arasında Kanyon görünüm başlar. Banaz çayı vadisini derinleştirdikçe, Ulubey'e kuzeyden gelen Ulubey suyu da yatağını derinleştirerek Ulubey doğusunda da Kanyonlar meydana gelmiştir. Aynı durum Sülümenli köyü kuzeyinde de gerçekleşerek 3 bölgede Kanyonlar muazzam bir görünüm almıştır.

Fotoğraf 5. Ulubey İlçesi Güneydoğusunda Kaya Tırmanışı İçin Elverişli Olan Kaya Diklikleri

Ulubey Kanyonlarını oluşturan ana etken yatay uzanımlı Pliyosen yaşlı Ulubey formasyonunu meydana getiren killi ve karbonatlı çökellerin bu sahada çökelmiş olmalarıdır. Sahanın güneybatısında yer alan Büyük Menderes graben sisteminin oluşumu ve dikey yönlü tektonik hareketler, Banaz çayı vadisini de etkilemiştir.

Aşağı mecrada meydana gelen seviye değişiklikleri, yukarı mecraya yansımış ve Banaz çayı Kuvaterner süresince yatağını derinleştirerek gömük menderesler oluşturmuş ve 100 metre kadar gömülmüştür. Serbest menderesler oluşturarak aktığı dönemlerde oluşan bazı keskin dönemeç adaları bu gömülmeye bağlı olarak ada tepeler şeklinde kalmışlardır. Yörede Asar olarak isimlendirilen bu tepelere Avgan güneyinde, Ulubey güneydoğusunda ve Kıranköy'ün doğusunda rastlanmaktadır.

Fotoğraf 6. Bölgede Asar Olarak İsimlendirilen Menderes Dönemeç Tepeleri

Sahada Banaz çayı ve kollarının derin gömüldüğü yerlerde farklı sertlikteki birimlerden oluşan Ulubey formasyonunun sert olan kısımları aşınmadan az etkilenecek şekilde muhafaza etmiş ve büyük kaya diklikleri meydana gelmiştir. Bazı yerlerde tabaka kenarlarında kornişler şeklinde kendini gösteren bu dikliklerden bazıları yüzeyden vadi tabanına kadar devam ederek kaya tırmanışına imkân veren 30-50 metrelik dik kayalıklar şeklinde uzanmaktadır.

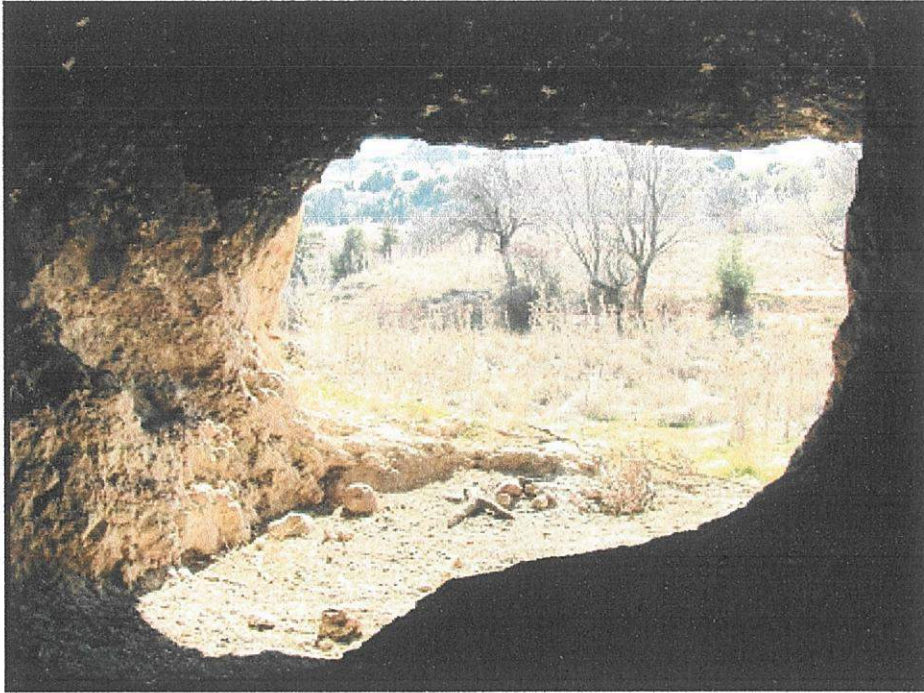
Vadi tabanında çok sayıda menderes vardır. Daha önceden suyun aktif yatağında bulunan ve sonradan terk edilen kopmuş mendereslere de sıkça rastlanır.

Sahada Hasköy ve Aksaz yakınlarında iki yerde vadi tabanında farklı formasyonların dokanak alanlarında sıcak su çıkışları görülmektedir. Hasköy batısındaki çıkış sahası önceki yıllarda termal tesis olarak kullanılmış ve daha sonradan terkedilmiştir. Atıl vaziyette bekleyen sahada yeni sismik araştırmalar ve sondajlarla rezerv araştırmasının yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Aksaz güneyinde dere yatağında yer alan sıcak su çıkışı daha belirgin olup hem kaplıca olarak kullanılmakta hem de traverten oluşumlarına neden olmaktadır. Yolunun uygun olmaması ve işletme koşullarının yetersizliği, kaplıcayı önemsiz hale getirmektedir.

Sahada vadi kenarlarındaki yamaçlarda, çok sayıda oyuk, in, veya kaya mezarlığı bulunmaktadır. Bu oyuklardan bazıları tarihi dönemlerden beri varlığını sürdürmekte ve hayvan barınma yerleri olarak görev yapmaktadır.

Fotoğraf 7. Vadi kenarındaki Yamaçlarda Oluşmuş, İn, Mağara, Oyuklar

Fotoğraf 8. Vadi kenarındaki Yamaçlardaki İnerden Vadinin Görünüşü.

1.1.3. İklim

İklim; doğal çevre şartları içerisinde insan hayatını en fazla etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Ulaşımından yaşam biçimine kadar her alanda iklimin etkileri kendini belli eder. Ulubey'in ikliminin ortaya çıkmasında da küresel ve yerel faktörlerin önemli rolü olmuştur. Ülkemizin içinde yer aldığı orta kuşak, farklı iklim tiplerini bünyesinde

barındırmaktadır. Orta kuşağın ılıman bölgeleri diğer bölgelerden gelen farklı hava kütlelerinin karşılaştığı sahalardır. Başta sıcaklık olmak üzere diğer iklim elemanları, hava kütlelerinin yer değiştirmesinden ve karşılıklı mücadelelerinden etkilenmektedir.

Kış mevsiminde Türkiye, Akdeniz üzerinde denizel (mT) ve karasal (cT) tropikal hava kütlelerinin karşılaşmasından teşekkül eden cephe sistemlerinin etki alanında kalır. Bu sistemler deniz kıyılarında rüzgârlı, yağışlı ve ılık hava şartlarının ortaya çıkmasına neden olur (Koçman, 1993). Bu dönemde Anadolu içlerinde soğuk havanın ve açık gökyüzünün hâkim olduğu yüksek basınç şartları görülmektedir (Atalay, 1989).

Ulubey, İç Batı Anadolu Bölümü'nde yer aldığından dolayı, kış mevsiminde yerel faktörlerin de etkisi ile soğuk bir dönem yaşamaktadır. Cephe sistemlerinin etkili olduğu dönemde daha ılıman şartlar yaşanırken, diğer zamanlarda yüksek basıncın etkisiyle oldukça soğuk ve kurak şartlar ön plana çıkmaktadır.

Bilindiği gibi sıcaklık şartlarının oluşmasında etkili olan bir diğer faktör güneş ışınlarının geliş açısıdır. Araştırma sahasında (38° 25' K enlemi) güneş ışınlarının geliş açısının en düşük değeri 21 Aralıkta gerçekleşmektedir (28° 08'). Güneş ışınlarının geliş açısının en yüksek değeri ise 21 Haziran tarihinde görülmektedir (75° 02'). Enlem faktörü, yerel faktörlerle birlikte Ulubey'de hava sıcaklığının oluşmasında önemli bir etkindir.

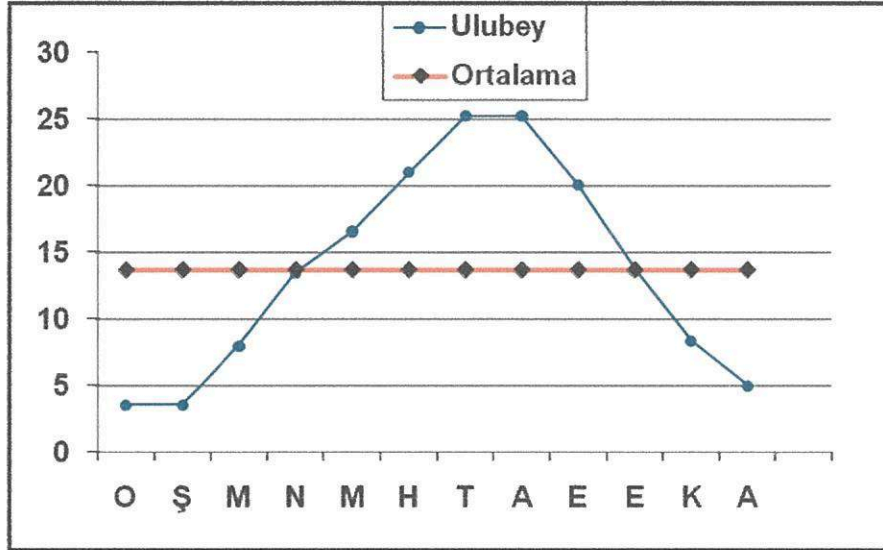
Sıcaklık

Ulubey'de 31 yıllık iklim verilerine göre yıllık ortalama sıcaklık 13,7 °C olarak tespit edilmiştir. Ulubey meteoroloji istasyonunda yılın en düşük ortalama sıcaklığına sahip ayları eşit değerleriyle Ocak ve Şubat aylarıdır (3,6 °C). En sıcak aylar (25,3 °C) lik değer ile Temmuz ve Ağustos aylarıdır. Temmuz ve Ağustos sıcaklıkları ile Ocak ve Şubat aylarının sıcaklıkları birbirine eşittir. Ulubey'de kış mevsiminde düşük görülen ortalama sıcaklıklar; Şubat ayından sonra hızla yükselişe geçerek, Temmuz ayına kadar düzenli yükselir. Temmuz ve Ağustosta aynı seyreden sıcaklık değerleri Ağustos sonundan itibaren Ocak ayına kadar düzenli bir şekilde azalış göstermektedir. Yılın altı ayında (Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Kasım ve Aralık) ortalama sıcaklık değerleri Ulubey'in yıllık ortalama sıcaklığından (13,7 °C) daha düşük iken, Ekim ayında yıllık ortalama ile aynı ve yılın 5 ayında da (Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül) yıllık ortalamanın üzerinde gerçekleşmektedir. Yıllık amplitüd değeri 21,7 °C yi bulmaktadır. Değerin yüksek olması karasallığın bir göstergesi olarak ifade edilebilir.

Tablo 1. Ulubey İstasyonunda Ortalama Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı (1959–1990).

İstasyon Adı	Süre (Yıl)	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Ortalama (°C)
Ulubey	31	3,6	3,6	8,0	13,5	16,6	21,1	25,3	25,3	20,1	13,7	8,4	5,0	13,7

Kaynak: DMİGM Kayıtları.

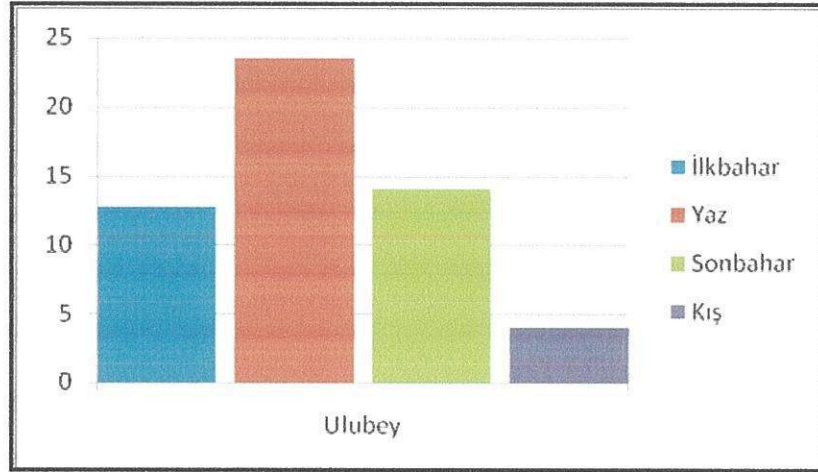
Şekil 1. Ulubey İstasyonunda Ortalama Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı (°C).

Ortalama sıcaklığın mevsimlere dağılışına bakıldığında en soğuk mevsimin Kış mevsimi olduğu görülür (4,0 °C). Ortalama sıcaklıklar İlkbahar mevsiminde yaklaşık 2 kattan daha fazla artarak 12,7 °C ye ulaşır. Yaz mevsimi ülkemizin bütün istasyonlarında olduğu gibi doğal olarak en sıcak mevsimdir (23,5 °C). Sonbahar mevsimi ise 14,0 °C ile ilkbahardan daha sıcak geçmekte ve en sıcak ikinci mevsim olmaktadır. İlkbahar ve Sonbahar mevsimleri arasındaki ortalama sıcaklık farkı 1,3 °C civarındadır (Tablo 2, Şekil 2).

Tablo 2. Ulubey’de Ortalama Sıcaklığın Mevsimlere Dağılışı (°C) (1959–1990).

İstasyon	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış
Ulubey	12,7	23,5	14,0	4,0

Ulubey’de 31 yıllık verilere göre ortalama yüksek sıcaklıklar 20,1 °C olarak hesaplanmıştır (Tablo 3, Şekil 3). Ortalama yüksek sıcaklıkların en düşük değerleri kış mevsiminde 9,3 °C (Ocak 8,9 °C, Şubat 9,2 °C, Aralık 9,8 °C) ve en yüksek değerleri yaz mevsiminde (31,1 °C) yaşanmaktadır (Haziran 28,0 °C, Temmuz 32,2 °C, Ağustos 33,2 °C). İlkbahar ortalaması 23,5 °C, sonbahar mevsimi ortalaması da 20,7 °C olarak gerçekleşmektedir. İlkbahar mevsimi sonbahara göre 0,8 °C daha sıcaktır.

Şekil 2. Ulubey’de Ortalama Sıcaklığın Mevsimlere Dağılışı (°C)

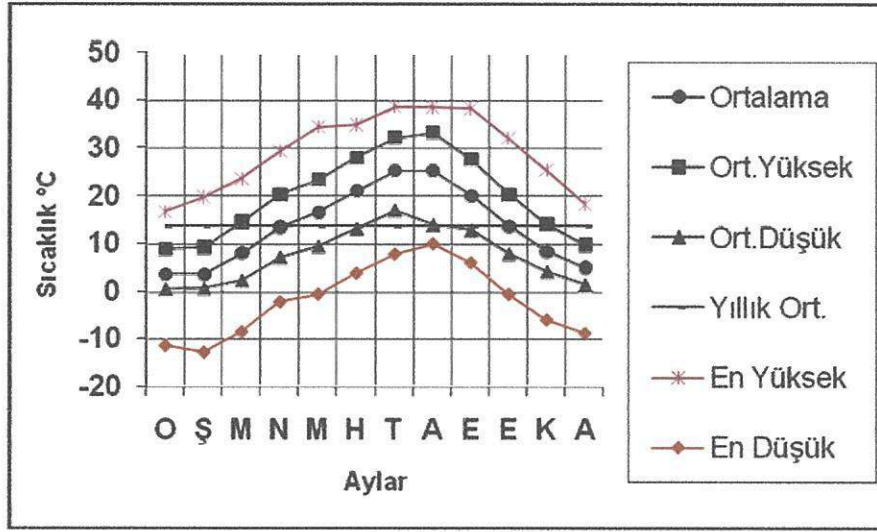
Ortalama düşük sıcaklıklar, yılın tamamında artı değer gösterir. Düşük sıcaklıklar yönünden yılın en soğuk ayları Ocak (0,5 °C), Şubat (0,7 °C) ve Aralık (1,5 °C) olan kış aylarıdır. Yaz aylarında sıcaklıklar Haziranda 13,2 °C, Temmuzda 17,0 ve Ağustosta 14,0 °Clik değer gösterir. Mart, Nisan ve Mayıs ayları ortalaması 9,3 °C, Eylül, Ekim ve Kasım ayları ortalaması 8,3 °C olarak gerçekleşmekte ve ilkbahar mevsimi düşük sıcaklıklar yönünden sonbahara göre 1 °C kadar daha sıcak geçmektedir.

Tablo 3. Ulubey’de Ortalama, Ortalama En Yüksek ve Ortalama En Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (1959–1990).

İklim Elemanı	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y
Ort. Sıcaklık (°C)	3,6	3,6	8,0	13,5	16,6	21,1	25,3	25,3	20,1	13,7	8,4	5,0	13,7
Ort. Yüksek. Sıc. (°C)	8,9	9,2	14,5	20,3	23,4	28,0	32,2	33,2	27,7	20,3	14,1	9,8	20,1
Ort. Düşük. Sıc. (°C)	0,5	0,7	2,4	7,2	9,5	13,2	17,0	14,0	12,9	7,9	4,2	1,5	7,6
En Yüksek Sıc. (°C)	17,0	20,0	23,8	29,6	34,6	35,0	38,8	38,7	38,5	32,2	25,6	18,5	38,8
En Düşük Sıc. (°C)	-11,2	-12,6	-8,3	-2,0	-0,4	4,0	8,0	10,2	6,2	-0,4	-5,8	-8,6	-12,6

Kaynak: DMİGM Kayıtları.

En yüksek sıcaklıklar incelendiği zaman Ocak (17,0 °C) ve Aralık (18,5 °C) aylarında sıcaklık değerlerinin 20 °C nin altında olduğu, Şubat, Mart, Nisan ve Kasım aylarını kapsayan 4 ayda değerlerin 20-30 °C arasında seyrettiği, diğer aylarda ise sıcaklık değerlerinin 30-40 °C arasında gezindiği dikkati çeker. En sıcak ay 38,8 °C ile Temmuz ayıdır. Ağustos ise onu 0,1 °C geriden takip etmektedir.

Şekil 3. Ulubey'de Ortalama, Ortalama En Yüksek ve Ortalama En Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (1959–1990).

En düşük sıcaklıklar Ekim-Mayıs arasındaki 8 ay boyunca negatif değerler göstermektedir. Yaz mevsimine ait üç ayda (Haziran 4,0 °C, Temmuz 8,0 °C, Ağustos 10,2 °C) ve Sonbaharda Eylül 6,2 °C ayında mutlak en düşük sıcaklıklar 0 °C nin üstünde seyretmektedir.

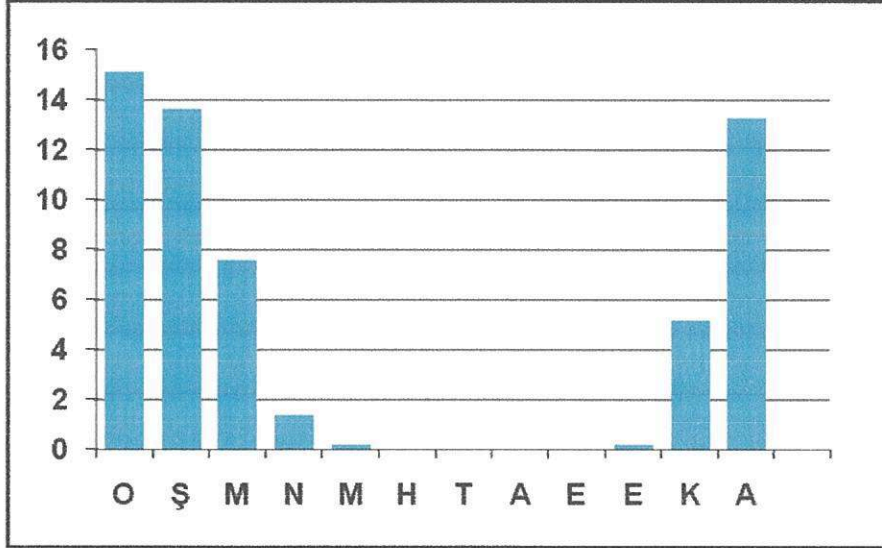
Sıcaklığın 0 °C altına indiği günleri kapsayan Donlu günler, sayılı günler arasında insan hayatını en çok etkileyen günlerdir. Suların donması, beton, asfalt gibi malzemelerin bozulması, bitki köklerinin zarar görmesi, yolların buzlanması ile ulaşımın aksaması gibi etkilerinin (Doğanay, 1993) yanı sıra tarım faaliyetleri üzerinde de büyük hasarlara yol açar. Don olaylarının başlangıç ve bitiş tarihleri ile bunların gerçekleştiği gün sayıları önem kazanmaktadır.

Tablo 4. Ulubey'de Donlu Günler Sayılarının Aylara Dağılışı (1984–1997).

İstasyon	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Toplam
Ulubey	15,2	13,7	7,6	1,4	0,2	-	-	-	-	0,2	5,2	13,3	56,8

Kaynak: DMİGM Kayıtları.

Ulubey meteoroloji istasyonunda sıcaklığın -0,1 °C nin altına düştüğü toplam gün sayısı 56,8 dir (Tablo 4 ve Şekil 4). Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları hariç yılın 8 ayında don olayına rastlanmaktadır. Don olayının çok olmamasına rağmen 8 ay gibi uzun bir zaman aralığına yayılması oldukça önemlidir. Özellikle Nisan (1,4 gün), Mayıs(0,2 gün) ve Ekim (0,2 gün) olmak üzere bu 3 ayda 1,8 gibi çok kısa süreliğine don olayına rastlanması, birçok sektör açısından risk oluşturmaktadır.

Şekil 4. Ulubey’de Donlu Günler Sayılarının Aylara Dağılışı (1984–1997).

Atmosfer Basıncı ve Rüzgârlar

Uşak’ın merkez ilçe hariç diğer ilçelerinde bulunan meteoroloji istasyonlarında bugüne kadar basınç değerlerini gösteren ölçümlerin yapılmadığı görülmektedir. Ulubey’de basınç değerlerini ortaya koyabilmek için en yakında bulunan ve yükselti ve topografya açısından çok az farklılık bulunan Uşak meteoroloji istasyonunun değerleri alınmıştır.

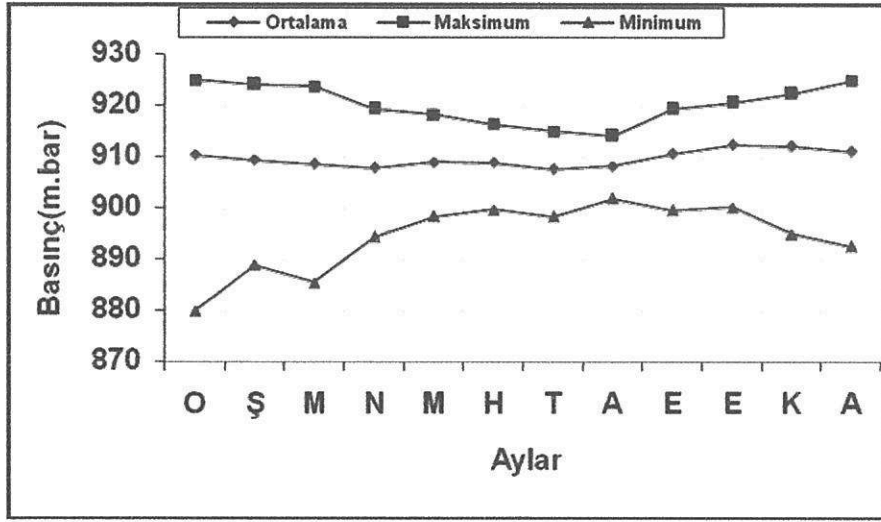
Buna göre; Uşak istasyonunun ortalama basınç değerleri incelendiğinde (Tablo 5 ve Şekil 5) bahar aylarından itibaren basıncın azalmaya başladığı ve yaz aylarında minimum seviyeye düştüğü görülmektedir. Basınç Temmuz ayında en düşük değerine ulaşır (907,6 mbar) Ağustostan itibaren tekrar yükselmeye başlayan basınç değerleri, Ekim ayında en yüksek değerine çıkar (912,3 mbar). Kasım ayında (912,1 mbar), Aralık ayında (911,1 mbar), Ocak ayında (910,4 mbar) ortalama basınç en yüksek değerlere ulaşır. Karasal iklim özelliklerinin belirgin olarak hissedildiği Ulubey çevresinde Kasım ayından sonra özellikle kış mevsiminde yüksek basınç şartlarının egemen olması, bu durumu ortaya çıkarmaktadır. Sonbahar ve kış aylarında Avrupa üzerine yerleşen yüksek basınç Eylül ayından itibaren Batı Anadolu’yu da etkilemektedir (Özav-Kara, 1998).Ulubey çevresinde basıncın kış mevsiminde artması da bu durumla yakından ilgilidir. Ortalama basınç değerlerinde en yüksek ay ile en düşük ay arasındaki değer farkı ancak 3,7 mbar kadar oynamaktadır.

Maksimum basınçların aylara göre dağılışı da ortalama basınçlarla büyük bir uyum gösterir. Kış aylarında yükselen maksimum basınç değerleri (Aralık 924,9 mbar, Ocak 925,0 mbar, Şubat 924,1 mbar) yazın daha düşük değerlere inmektedir (Haziran 916,4 mbar, Temmuz 915,0 mbar, Ağustos 914,1 mbar). Maksimum değerler içerisinde Aralık ve Ağustos ayı fark değeri 10,9 mbar kadardır.

Tablo 5. Uşak'ta Ortalama, Maksimum ve Minimum Basınç Değerlerinin Aylık Dağılışı (mbar, 1975–2006).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A
Ortalama	910,4	909,4	908,6	907,8	909	908,9	907,6	908,2	910,6	912,3	912,1	911,1
Maksimum	925	924,1	923,7	919,3	918,2	916,4	915	914,1	919,3	920,6	922,3	924,9
Minimum	880	888,9	885,5	894,3	898,3	899,7	898,3	901,8	899,6	900,2	895	892,6
Genlik	45	35,2	38,2	25	19,9	16,7	16,7	12,3	19,7	20,4	27,3	32,3

Kaynak: DMİGM Kayıtları

Şekil 5. Uşak'ta Ortalama, Maksimum ve Minimum Basınç Değerlerinin Aylık Dağılışı.

Minimum basınçların en düşük değeri 880,0 mbar ile Ocak ayında görülür. En yüksek değer ise 901,1 mbar ile Ağustosta gerçekleşir. Her iki ay arasında değerler 21,1 mbar kadar fark göstermektedir. Ocak, Şubat ve Mart aylarında minimum basınç değerleri daha fazla düşüş gösterir

Ulubey ilçesinde yıllık rüzgâr esme sayıları incelendiğinde (Tablo 6) Kuzeydoğu sektörlü rüzgârların hâkim olduğu dikkati çeker. Ulubey'de Kuzeydoğu (NE) sektörlü poyraz rüzgârı yılda 2695 kez eserek en fazla esen rüzgârı oluşturur. Poyrazı Doğu (E) rüzgârı 2343 sayısı ile takip eder. Üçüncü sırada Kuzeyden (N) Yıldız rüzgârı 1987 kez eserek onları takip eder. Böylece ilçenin hâkim rüzgâr yönü, NE, E ve N dir (Şekil 6).

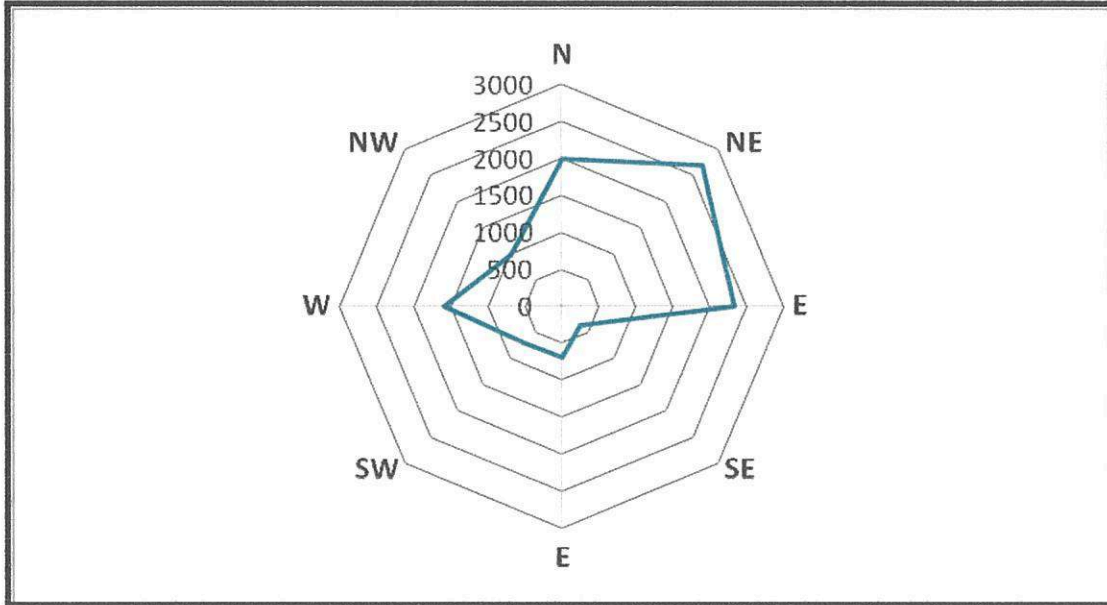
Batı (W) rüzgârı 1596 sayısı ile ikinci bir hâkim yöndür. Güneydoğudan (SE) esen Keşişleme, Güneyden (S) esen Kible ve Güneybatıdan (SW) esen Lodos rüzgârları inceleme sahasında yok denecek kadar az eserler.

Tablo 6. Ulubey’de Rüzgâr Esme Sayılarının Aylık Dağılışı (1984–1997).

Yönler	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
N	101	100	94	146	173	216	250	250	220	157	147	133	1987
NE	398	289	226	125	151	121	165	187	186	221	286	340	2695
E	184	160	152	226	209	210	179	202	215	186	192	228	2343
SE	52	33	32	52	19	11	16	13	20	27	38	42	355
S	84	67	62	84	60	26	24	29	24	68	87	72	687
SW	67	81	117	90	56	31	18	22	25	69	65	58	699
W	95	98	128	203	173	168	123	126	130	141	118	93	1596
NW	47	55	81	79	93	128	106	131	97	72	48	54	991
Toplam	1028	883	892	1005	934	911	881	960	917	941	981	1020	11353

Kaynak: DMİGM. Kayıtları.

Araştırma sahasında esen yerel rüzgârların bazı yöresel adları da vardır. Güneyden esen (Kible) rüzgâra yörede "Aşa Rüzgâr" denilmekte ve yağmur getirdiği ve karı erittiği söylenmektedir. Batıdan esen (Günbatısı) rüzgâra "Gıtlıkyeli" adı verilmektedir. Yazın estiğinde bölgeye kuraklık getirmektedir. Doğudan esen (Gündoğusu) rüzgâra da "Günyeli" adı verilir. Yörede bu rüzgârın da kışın estiğinde soğuk getirdiği kabul edilir (Erginer, 1984).

Şekil 6. Ulubey’de Yıllık Rüzgâr Gülü (Esme Sayısı).

Ulubey ilçesinin doğusunda büyük bir Kanyonun varlığı ve oluk şeklinde uzanması hâkim rüzgâr yönünü belirleyen en önemli etken olmuştur. Kuzeydoğudan sokulan hava

kütleleri adeta kanyonun içerisinde kendilerine bir yol bulmuş gibi hareket ederek bölgenin hâkim rüzgâr yönünün oluşmasına yol açarlar.

Buharlaştırma, Nem ve Bulutluluk

Ulubey'de buhar basıncı, nem, bulutluluk, açık gün, bulutlu gün, kapalı gün sayılarının aylara göre ortalama değerleri Tablo 7 de gösterilmiştir. 1984–1997 yılları arasında 12 yıl gibi bir süreyi kapsayan rasat değerlerine göre sahanın buhar, nem ve bulutluluk durumu ortaya konmuştur.

Ulubey'in yıllık ortalama buhar basıncı 7,9 mbar olarak ölçülmüştür. Bu değer Türkiye genelinin ortalama buhar basıncı değeri ile uyum sağlamaktadır. Ortalama buhar basıncının aylara göre dağılışı ile ortalama aylık sıcaklıkların dağılışı arasında büyük bir paralellik göze çarpmaktadır. Ulubey çevresinde yaz mevsimindeki aylarda (Haziran 10,2, Temmuz 11,0 ve Ağustos 11,0) ortalama buhar basıncı yükselirken, kış aylarında (Aralık 5,9, Ocak 4,7 ve Şubat 4,9) düşmektedir. Basıncın en yüksek ve en düşük olduğu aylar arasındaki değişim 6,3 mbar'ı bulmaktadır.

Araştırma sahasında yıllık ortalama nispi nem % 50 dir. Bağıl nemin aylara göre dağılışı incelendiğinde ortalama buhar basıncının tersi bir dağılım olduğu, buhar basıncı arttığında nispi nemin azaldığı, buhar basıncı azaldığında ise nispi nemde artış olduğu görülür. Gerçekten de yaz mevsiminde nispi nem azalırken, soğuk kış aylarında nispi nem artmaktadır. Ortalama nemin en yüksek olduğu ay Aralık (% 68), en düşük olduğu aylar ise Temmuz ve Ağustos (% 36) tur.

Tablo 7. Ulubey'de Ortalama Buhar Basıncı (mbar), Ortalama Nem (%), Ortalama Bulutluluk Değerleri ve Ortalama Açık Gün, Ortalama Bulutlu Gün, Ortalama Kapalı Gün Sayılarının Aylık Dağılışı (1984–1997).

Rasat	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Ort.
Ort. Buhar Basıncı	5,4	5,2	5,9	7,3	9,1	10,2	11,0	11,0	8,9	7,8	6,8	5,9	7,9
Ort. Bağıl Nem	67	64	57	54	50	40	36	36	38	48	62	68	51
Ort. Bulutluluk	5,0	5,2	4,9	5,1	4,4	2,9	2,0	1,4	1,5	3,4	5,3	5,3	3,9
Ort. Açık Gün Say.	7,3	5,2	6,8	5,9	6,5	11,6	17,5	21,0	21,2	12,1	6,1	5,6	126,8
Ort. Bulutlu Gün Say.	15,2	16,0	17,	18,8	21,1	17,7	13,4	9,9	8,4	16,1	16,8	17,0	188,3
Ort. Kapalı Gün Say.	7,3	7,0	6,3	5,3	3,5	0,6	0,1	0,1	0,4	2,8	7,2	7,8	48,4

Kaynak: DMİGM Kayıtları.

Havadaki bulut oranının (0–10) arasında olduğu günleri ifade eden bulutluluk; Ulubey çevresinde yıllık ortalama 3,9 dur. Ortalama bulutluluk değerinin aylara göre değişimi incelendiğinde yaz aylarında bulutluluk değerlerinin düştüğü, Sonbahar mevsiminde yükselmeye başladığı, kış mevsiminde en yüksek değerlere ulaştığı ve

İlkbahar sonlarına kadar yeniden azalma eğilimi gösterdiği, ilkbahardan yazı kadar yeniden hızla düştüğü görülmektedir. En yüksek bulutluluk değeri Kasım ve Aralık aylarında (5,3), en düşük bulutluluk değeri ise Ağustos ayında (1,4) gerçekleşmektedir.

Bulutluluk değerinin (2-10) arasında gerçekleştiği günlere ortalama bulutlu gün denilmektedir. Araştırma sahasında ortalama bulutlu gün sayısı 188,3 gün olarak tespit edilmiştir. Bu değer oldukça yüksektir. Mayıs ayında bulutlu gün sayısı 21,1 gün ile başı çeker. Nisan (18,8), Mart (17,9) ve Mayıs (17,7) gün ile en bulutlu diğer aylardır. İlkbahar mevsiminin en fazla bulutlu mevsim olması karasal özellikler ile yakından ilgilidir.

Aylık ortalama açık gün sayısının dağılışı incelendiğinde yaz mevsiminin açık olduğu, kış ve ilkbaharın ise en az açık günlere sahip olduğu gerçeği ile karşılaşılır. Sonbahar mevsimi ise açık günler bakımından yaz mevsimine yakın değerlere sahiptir.

Bulutluluğun (8,1-10) arasında değiştiği Ortalama kapalı günler sayılarına bakıldığında soğuk mevsimin değerlerinin yüksek, sıcak mevsimin değerlerinin ise yok denecek kadar azaldığı ortaya çıkar. Kasım-Şubat arasında kapalı gün sayısı 7-8 arasında, Mart ayında (6,3), Nisanda (5,3), Mayısta (3,5) ve Ekimde (2,8) gün şeklinde sıralanırken; Haziran-Eylül arasındaki sıcak devrede ortalama bir günün altında seyrederek. Hatta Temmuz ve Ağustos aylarında 0,1 lik değer ile bu iki ayda kapalı gün yok gibidir.

Yağış

Ulubey ilçesinde 1959-1990 arasında 31 yıl süreyle yapılan rasatlara göre yıllık ortalama yağış miktarı 459,4 mm olarak hesaplanmıştır (Tuncer, 2000). Bu değer en yakın istasyon olan Uşak'ın değerinden (531,7 mm) 75 mm. kadar daha azdır. Birbirine 30 km uzaklıkta bulunan bu iki istasyondaki 70 mm. lik farkın yükseklikten kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Çünkü Uşak ve Ulubey arasında mesafe çok yakın olmasına rağmen, 175 metre civarında bir yükselti farkı vardır. Yağış ile yükselti arasındaki ilişkiyi ortaya koyan Screiber formülü her 100 metre yükselişte yağışın 54 mm. arttığı, ya da her 100 metre azalışta yağışın 54 mm. azaldığı dikkate alınır (Dönmez, 1977); 175 metrelik yükseklik azalması; yağışında 90 mm kadar azalması anlamına gelecektir. Böylece birbirine çok yakın iki istasyon arasındaki 75 mm lik yağış farkını açıklamak mümkün olmaktadır.

Tablo 8. Banaz'da Toplam Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı (1959-1990).

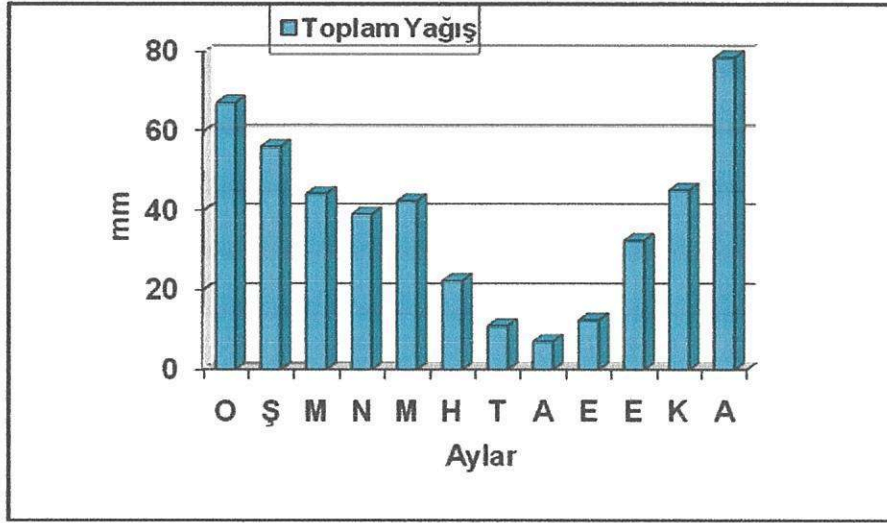
	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Ort.
Toplam Ort. Yağış (mm)	67,3	56,3	44,4	39,2	42,5	22,4	11,0	7,1	12,5	32,6	45,3	78,8	459,4

Kaynak: DMİGM Kayıtları.

Yıllık yağışın aylara dağılışına bakıldığında (Tablo 8 ve Şekil 7) en çok yağışın 78,8 mm ile Aralık ayında düştüğü görülür. Aralık ayından sonra en çok yağışın gerçekleştiği ikinci ay 67,3 mm ile Ocak ayıdır. Şubat, 56,3 mm ile en yağışlı üçüncü aydır. Buradan hareketle kış mevsimindeki üç ayın en yağışlı aylar olduğu söylenebilir.

7,1 mm. lik yağış değeri ile Ağustos ayı en kurak geçen aydır. Temmuz 11,0 mm. ile ve Eylül ayı da 12,5 mm ile Ağustos ayını takip ederler. Mart, Nisan ve Mayıs aylarında

düşen yağış miktarı da Kasım ayı değerlerine yakındır.

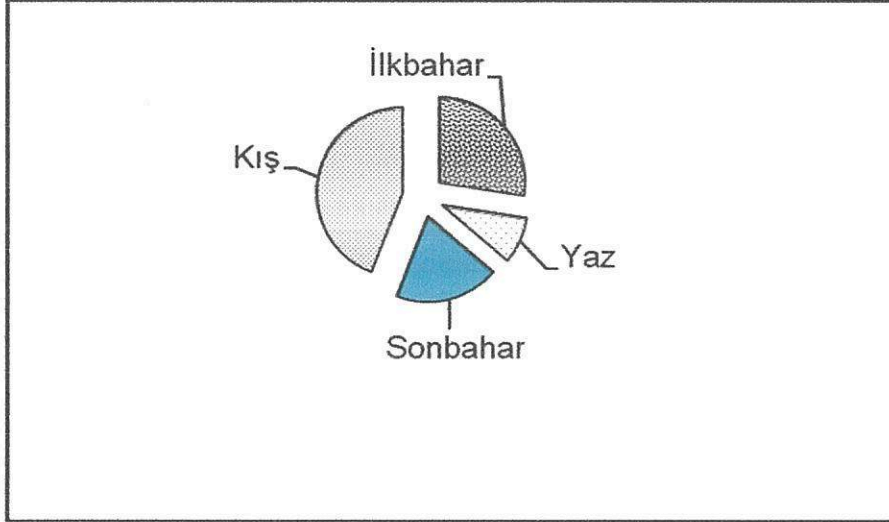
Şekil 7. Ulubey'de Toplam Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı.

Yıllık ortalama yağış miktarının mevsimlere dağılışına bakıldığında (Tablo 9 ve Şekil 8) mevsimler arasında düşen yağışta büyük farklar olduğu görülür. En çok yağış alan mevsim, 202,4 mm lik yağış değeriyle Kış mevsimidir. Yıllık ortalama yağışın % 44,0'ü bu mevsimde gerçekleşmektedir. Yağışın en fazla olduğu ikinci yağışlı mevsim 126,1 mm (% 27,5) yağış değeri ile İlkbahar mevsimidir. Sonbahar mevsiminde yıllık yağışın ancak % 19,7 si (90,4 mm) gerçekleşir. En kurak mevsim 40,5 mm yağış miktarı ve % 8,8 lik oranla Yaz mevsimidir. Yıllık yağışın % 70'i Ekim-Nisan arasındaki 6 aylık soğuk dönemde gerçekleştiği gibi yağışlarda ilkbahara doğru bir kayma da meydana gelir. İlkbaharın ikinci yağışlı mevsim olması ve yazın da % 10 a yakın bir yağış değerinin gerçekleşmesi, Ulubey'in Akdeniz iklimi ile Karasal iklim arasında kaldığının açık bir göstergesidir.

Tablo 9. Ulubey'de Yıllık Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1959-1990).

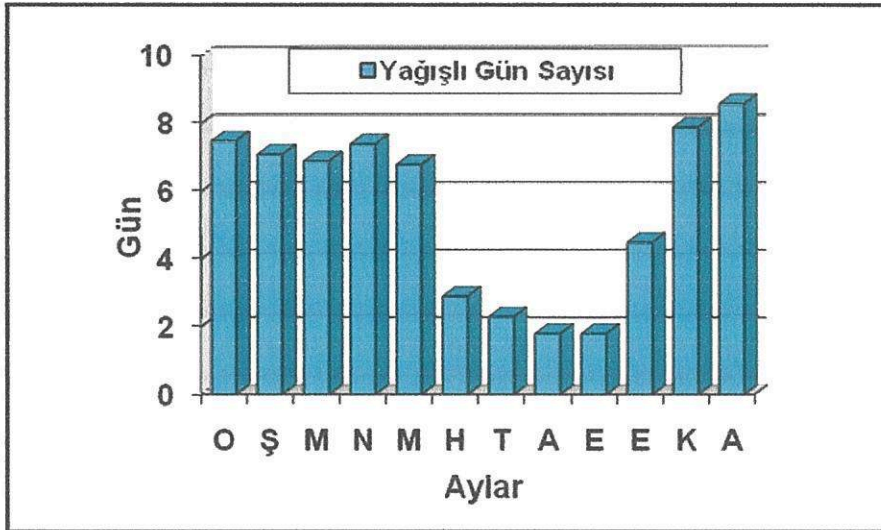
İlkbahar (mm)	%	Yaz (mm)	%	Sonbahar (mm)	%	Kış (mm)	%
126,1	27,5	40,5	8,8	90,4	19,7	202,4	44,0

Kaynak: DMİGM Kayıtlarından Hesaplanmıştır.

Şekil 8. Ulubey'de Yıllık Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1959-1990).

Günlük yağış miktarının 0,1 mm. yi aştığı günler yağışlı gün olarak kabul edilmektedir (Ardel vd., 1969). Ortalama yağışlı gün sayılarına bakıldığında 9 yıllık ölçümlere göre araştırma sahasındaki yıllık ortalama yağışlı gün sayısının 45,7 gün olduğu görülür (Şekil 1.22.). Aralık ayı yıl içinde en fazla yağışlı gün sayısına sahip olan aydır (5,8 gün). Temmuz ayı ise en az yağışlı gün sayısına sahip ay durumundadır (1,5 gün). Aylık ortalama yağış ile yağışlı gün grafikleri yaz ayları dışında büyük benzerlik gösterir. Kısa süreli İlkbahar yağışlarının gerçekleşebildiği Nisan ayında yağışlı gün sayısı 4,9 olarak ölçülmüştür.

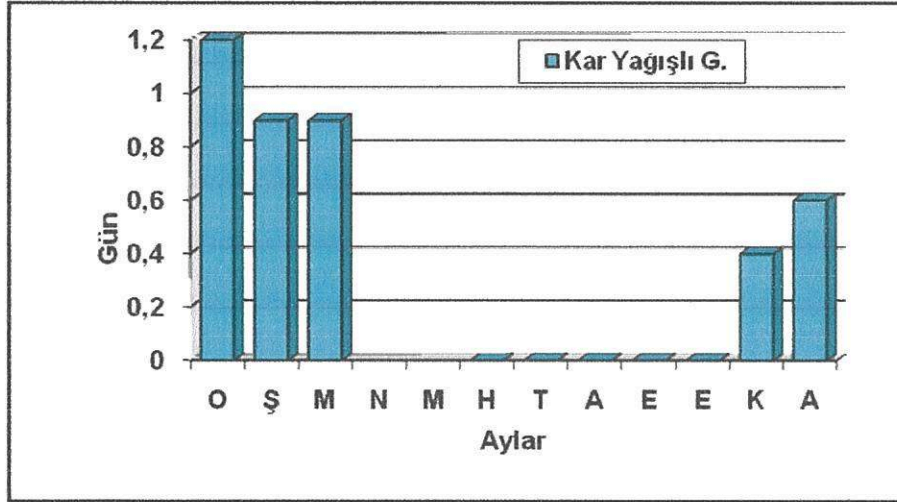
Şekil 9. Ulubey'de Yağışlı Gün Sayısının Aylık Dağılışı.

Tablo 10. Ulubey’de Kar Yağışlı Günlerin Aylara Göre Dağılışı (1985-1994).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Kar Yağışlı Gün Sayısı	1,2	0,9	0,9								0,4	0,6	4,0
Karla Örtülü Gün Sayısı	1,7	1,1	0,3								0,1	0,7	3,9
En Yüksek Kar Kalınlığı (cm)	8	10	5	4							4	11	11

Kaynak: DMİGM Kayıtları.

Ulubey ilçesinde yıllık ortalama kar yağışlı gün sayısı 4,0 gün olarak gerçekleşir. Bu değer yakın çevredeki Uşak (18,1 gün) istasyonuna göre çok düşük bir değerdir. Karla örtülü günlerle ilgili ölçümlerin kısa süreli olması da bunda etkili olabilir. Buna göre yıl içinde en çok kar yağışlı gün sayısına sahip olan ay Ocak’tır (1,2 gün). Şubat ve Mart (0,9 gün), Aralık (0,6 gün) ve Kasım (0,4 gün) ile kar yağışlı geçen aylardır (Tablo 10. ve Şekil 10).

Şekil 10. Ulubey’de Kar Yağışlı Günlerin Aylara Göre Dağılışı.

Sis, dolu, kırağı, oraj gibi olaylar iklim elemanı olmalarının yanı sıra insan yaşantısına olumsuz etkileriyle dikkat çekerler. Sis olayları özellikle trafik faaliyetleri, hava kirliliği vb. olumsuz etkiler oluşturur. Dolu, kırağı, oraj gibi iklim elemanlarının olumsuz etkileri ise daha çok tarımsal faaliyetler üzerinde görülür. Ulubey’de dolu yağışlarının yöre tarımını olumsuz etkilediği ve tarım ürünlerine özellikle nohut bitkisine büyük zarar verdiği ortaya çıkar.

Yukarıdaki bilgiler ışığında Ulubey’in sıcaklık değerleri, güneyde bulunan Denizli, Aydın gibi Ege istasyonlarına göre düşük, ancak kuzeyde bulunan Uşak, Kütahya gibi istasyonlara göre yüksektir. İlçenin yağış değerleri batıda bulunan Ege istasyonlarından

düşük, doğudaki İç Anadolu istasyonlarından daha yüksektir. Kar yağışı görülmekle birlikte hem kar yağışlı gün hem de karla örtülü gün sayısı 4 günden azdır. Yıllık yağışın önemli bir kısmının kış mevsiminde düşmesi, ilkbahar ve yaz mevsiminin de yağışlı olması gibi göstergeler Ulubey ilçesinin tamamının Akdeniz İklimi ile Karasal iklim arasında seyrettiğini ortaya koymaktadır.

1.1.4. Hidrografya

Ulubey çevresinde kuzey bölgesinde sürekli akışa sahip tek akarsu Yavu deresidir. Kuzey bölümünde Yağır, Düren, Andızlık, Külçenözü, Kadıkaklığı, Taşbakır yıkığı, Darboğaz ve Kocaöz gibi mevsimlik dereler ancak yağışlı dönemlerinde yataklarında su bulundurlar. Ulubey'e doğudan yaklaşan Banaz çayı ilçe sınırlarına giren en önemli akarsudur. Yavu deresinin devamı olan Kazancı deresi, İnay çayı, Aksaz Hamamçayı ve Güllü dereleri de ilçe sınırlarına giren diğer önemli akarsulardır.

İlçenin kuzey kesimleri dereler ve su kaynakları bakımından daha zengin iken, güneydeki dalgalı plato sahaları su yönünden daha fakirdir. Bölgede yer alan derelerin büyük bir kısmı yağışlı dönemde su akıtırken kurak dönemde ve özellikle yaz aylarında tamamen kurumaktadır.

Tablo 11. Banaz Çayı Üzerinde Bulunan İstasyonlarda Banaz Çayının Aylık Ortalama Akım Değerleri (m³/sn.).

İstasyon	E	K	A	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ort.
Azizler (1972-2002)	0,49	1,42	2,99	4,06	5,68	6,26	7,69	4,33	1,74	0,32	0,05	0,09	2,93
%'si	1,4	4	8,5	11,6	16,2	17,8	21,9	12,3	5	0,9	0,1	0,3	
Ulubey (2001-2005)	2,54	3,16	4,86	5,33	5,58	7,16	8,5	5,63	3,69	2,53	2,32	2,42	4,48
%'si	4,7	5,9	9	9,9	10,4	13,3	15,8	10,5	6,9	4,7	4,3	4,5	
Dört Değirmenler (1988-2000)	2,88	3,97	5,48	5,33	7,91	8,55	11,8	7,72	3,91	2,5	2,27	2,36	5,39
%'si	4,5	6,1	8,5	8,2	12,2	13,2	18,2	11,9	6	3,9	3,5	3,6	
Armutçuk (1963-1972)	7,38	7,88	14,4	20,7	23,4	27,2	21,6	17,8	10,9	6,83	5,7	6,24	14,2
%'si	4,3	4,6	8,5	12,2	13,8	16	12,7	10,5	6,4	4	3,4	3,7	

Kaynak: DSİ İzmir Bölge Müdürlüğü Yeraltı Suları Şubesi Verileri.

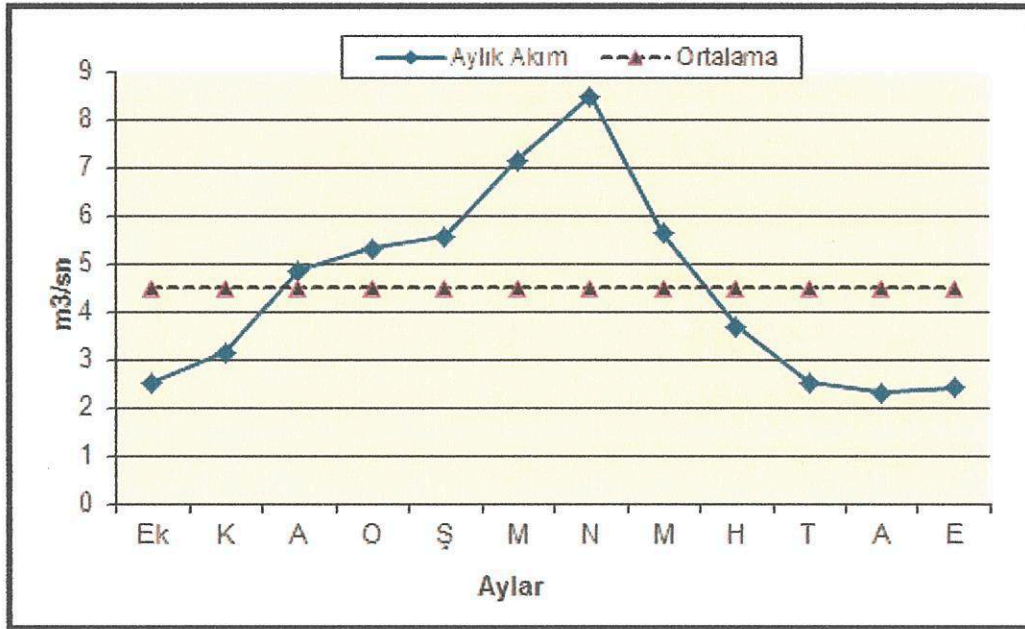
Bölgenin en önemli akarsuyu olan Banaz çayı üzerinde EİE tarafından su akım değerleri (EİE, 2008) ölçülmektedir. Bu istasyonlardan Azizler, Ulubey, Dörtdeğirmenler ve Armutçuk istasyon verileri (EİE, 2008) değerlendirilmiştir. Ulubey istasyonu Banaz çayının aşağı kesiminde yer almaktadır. Azizler istasyonunda ölçülen aylık ortalama akım değerleri 2,93 m³/sn dir. Banaz çayı üzerindeki diğer istasyonların aylık akım değerleri Ulubey istasyonunda 4,48 m³/sn, Dörtdeğirmenler istasyonunda 5,39 m³/sn ve Armutçuk istasyonunda 14,2 m³/sn dir.

Banaz çayı, Ulubey yakınlarındaki ölçüm istasyonu değerlerine göre ortalama 4,48 m³/sn su akıtmaktadır. İstasyonda Nisan ayında 8,5 m³/sn ile maksimum akış

gerçekleşirken; en kurak geçen Temmuz, Ağustos, Eylül ve Ekim gibi sıcak aylarda 2,5 m³/sn lik akım gerçekleşmektedir. Banaz çayı en çok ve en az su akıttığı aylarda arasında 3 katlık bir fark bulunmaktadır.

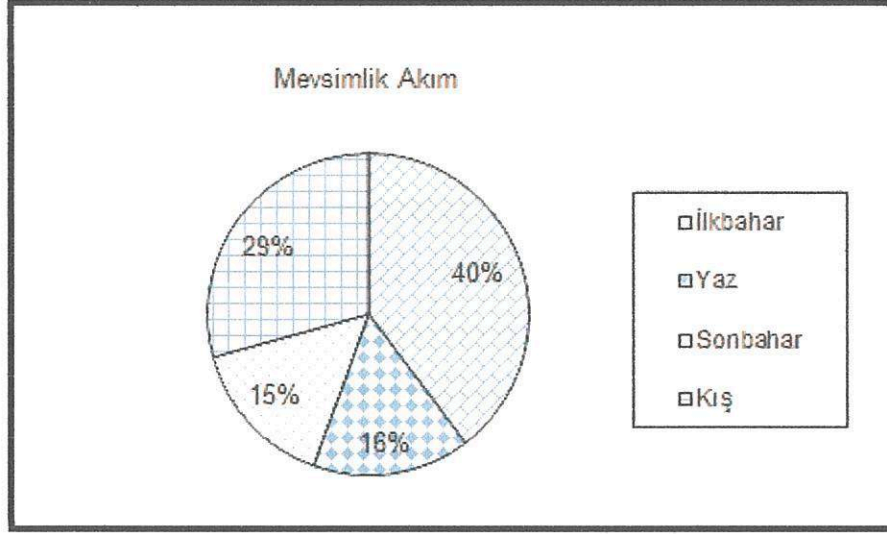
Fotoğraf 9. Kurudere Köyü Civarında Adıgüzel Baraj Gölü

Şekil 11. Ulubey İstasyonunda Banaz Çayının Akım Değerleri (2002-2005)

Ulubey istasyonunda akım değerlerinin mevsimlere dağılışı incelendiğinde yaklaşık olarak ilkbaharda % 40, Kışın % 29, Sonbaharda %16 ve yazın da % 15 civarında su

aktığı görülür. Devamlılık açısından her mevsim su akıtması ve mevsimler arasında akım değerleri yönünden büyük bir uçurumun bulunmaması Kanyon oluşumları açısından oldukça elverişlidir.

Şekil 12. Ulubey İstasyonunda Akımın Mevsimlere Göre Dağılışı

İnceleme sahasında doğal göl bulunmamaktadır. Banaz Çayı, Güllü deresi ve Güllü deresinin birleşme noktası Adıgüzel barajı göl sahası içerisinde kalmaktadır. Ulubey'in güneyinde Kurudere köyü çevresinde hem Güllü deresi hem de Banaz çayı aşağı bölümü sular altında kalmış ve oluşan göl, Kurudere köyünü bir yarımada yapacak şekilde çevrelemiştir. Hanyeri ve Kurudere köyleri civarındaki yüksek sahalardan hem güneydoğu ve doğu hem de güneybatı yönünde baraj göl sahası yer almaktadır.

Ulubey ilçesinde bulunan ve yok olma tehlikesi ile karşı karşıya bulunan hidrografik bir yapı da "musluk"lardır. Yol kenarlarında yapılan, ebatları bir iki metre arasında değişen ve yerden yüksekliği 1,5 metreyi bulan musluklar, çeşme ve kaynakların olmadığı dönemlerde yöre insanları tarafından yapılan içinde küp beton ve oyma taştan su doldurma yeri bulunan sebillerdir.

Fotoğraf 10. Kıranköy Yakınlarında Eski Bir Musluk (Sebil)

Bu eseri yapanlar yaz ayları boyunca bu musluklara her gün su taşıyıp doldurarak gelip-geçen yolcuların su ihtiyacını karşılamaktadır. Araç sayısının artması ve borularla en ücra yerlere kadar su taşınarak çeşmeler yapılması muslukların işlevini yitirmesine yol açmıştır. Kıranköy, Sülümenli, Omurca, Kurudere, Hanyeri köyleri civarında görülen ve yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya bulunan bu muslukların koruma altına alınıp, kültürel bir miras olarak gelecek kuşaklara su kültürünü göstermesi açısından ulaştırılması ve turizme kazandırılması tarihi bir görevdir.

1.1.5. Doğal Bitki Örtüsü

Uşak yöresi genel anlamda Akdeniz iklimi ile Karasal iklim arasında kaldığından doğal bitki örtüsü de bu özellikleri ile uyumlu sıralanış gösterir. Uşak'ta Yüksek ve yağışın yeterli olduğu yerlerde çam ormanları, yağışın nispeten azaldığı plato sahalarında meşeler en yaygın olarak bulunan bitkileri oluşturur.

İlçe çevresinde kuzey kesimlerde Omurca yakın çevresi hariç doğal bitki örtüsü meşelerdir. Daha ziyade yüksek ağaçlar şeklinde uzanan Palamut meşeleri, İl genelinde olduğu gibi Ulubey yöresinde de tahrip edilerek bilinçli bir şekilde seyrekleştirilmiştir. Bu sahalar yoğun tarım arazileri şekline dönüşmüş ve palamut meşeleri tarlaların orta yerlerinde kalan seyrek ağaçlara dönüşmüşlerdir. Omurca çevresinde ise dar bir alanda Kızılçam adası oluşturacak şekilde bir kızılçam ormanı bulunmaktadır.

İlçenin güney kesiminde farklı iki tür yaygındır. Bunlarda birisi Ulubey Kanyonları çevresindeki yüksek yamaç sahalarda, Sülümenli, Kıranköy, Hanyeri Çamlıbel, Kurudere, Büyükkayalı, Küçükkayalı köyleri çevresinde yetişen, büyük bir kısmı da son 15-20 yıl içerisinde ağaçlandırılan Kızılçam sahalarıdır. Burada yaşları 10-50 arasında değişen kızılçam ağaçlarına rastlanmaktadır. Eğim, toprak, nem özelliklerine göre Kızılçamlar bazı yerlerde çok sıklaşırken bazı sahalarda nispeten seyrekleşmektedirler. Yine aynı sahaların

çevresinde bölgede yaygın meşe türleri vardır. Bunlar daha çok çalı formatında olan yüksekliği fazla olmayan bölgede fundalık olarak bilinen sahalardır. Fundalıkların bir bölümü ağaçlandırılırken önemli bir bölümü yöre insanı tarafından tahrip edilerek tarla alanlarına dönüştürülmüştür.

Bunların dışında sahada ahlatlar, kızılçık, kuşburnu, sığır kuyruğu gibi türler özellikle kuru vadi içleri ve kenarları ile mera alanlarında yaygın olarak görülmektedir.

Fotoğraf 11. Omurca Doğusunda Kızılçam Ormanları

1.1.6. Nüfus

Ulubey ilçesi, Kütahya'ya bağlı bir kaza merkezi olan Uşak'ın 1953 yılında il statüsüne kavuşmasıyla birlikte ilçe merkezi yapılmıştır. 1960 yılında ilçe merkezinin nüfusu 4362 ve ilçenin toplam nüfusu da 17974 kişi idi. 1960 yılından bu yana aradan geçen 50 yıllık zaman aralığında ilçe merkezi nüfusu 4945 kişiye, ilçenin toplam nüfusu da 14912 kişiye gerilemiştir.

Ulubey ilçesi, ilçe merkezi dışında 4 kasaba (Avgan, Hasköy, Kışla ve Omurca) ve 23 köyden meydana gelmektedir. Toplam 28 yerleşim yerinden sadece İlçe merkezi, Aksaz, Avgan, Çamlıbel, Kıran, Küçükkayalı ve Sülümenli yerleşmelerinin nüfusları 1960 yılındaki nüfuslarına göre çok az fazla bir nüfus barındırmaktadır. Bu 7 yerleşim haricinde kalan 21 yerleşim merkezinin nüfusu 50 yıl öncesinden daha geridedir.

2000-2009 yılları arasındaki nüfus değişimi incelendiği zaman; Aksaz (14 kişi), Bekdemir (3 kişi), Dutluca (17 kişi), Küçükilyaslı (11 kişi), Külçen (77 kişi), Söğütlü (6 kişi) ve Sülümenli (18 kişi) yerleşmelerinde nüfusun arttığı diğer 21 yerleşimde azalmaya devam ettiği ortaya çıkmaktadır. Nedeni ne olursa olsun ilçede nüfusun giderek azaldığı ve bazı yerleşimlerin nüfuslarının tükenme noktasına geldiği görülmektedir.

İlçede nüfusu 0-100 arasında değişen 4 yerleşme, nüfusu 101-250 arasında

değişen 10 yerleşme, nüfusu 251-500 arasında değişen 7 yerleşme, nüfusu 501-1000 arasında değişen 5 yerleşme ve nüfusun 1001 den fazla olan 2 yerleşme mevcuttur. Yerleşmelerin yarısının nüfusu 250 kişinin altına inmiştir.

Tablo 12. Ulubey İlçesinde Nüfusun Gelişimi (1960-2009)

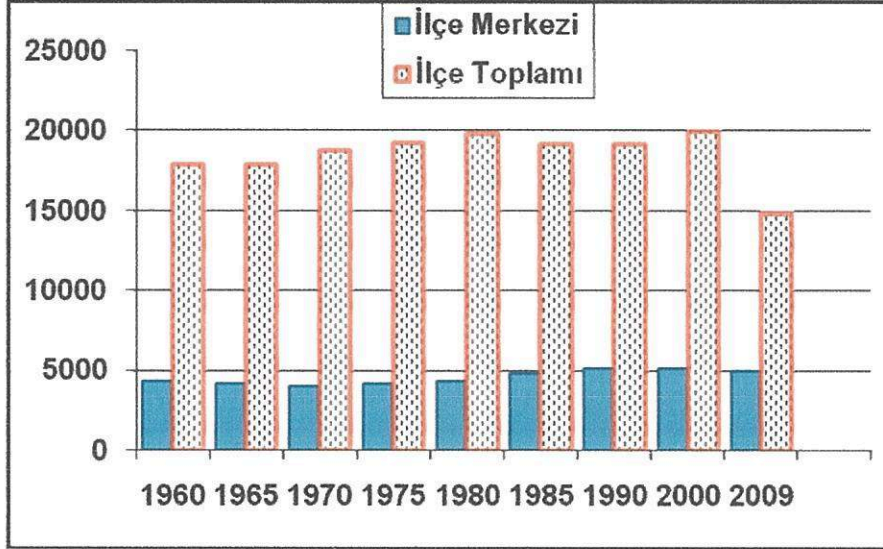
	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2009
Merkez	4362	4204	4018	4214	4373	4825	5140	5132	4945
Akkeçili	238	215	183	167	169	147	129	90	104
Aksaz	163	171	230	193	219	219	199	249	240
Avgan	1584	1485	2779	2456	2023	2389	1997	2375	1985
Bekdemir	163	174	175	112	118	119	104	90	93
Büyükkayalı	724	735	766	805	696	847	829	751	609
Çamdere	209	216	179	150	167	161	172	163	108
Çamlıbel	262	286	264	248	215	334	340	328	316
Çardak	877	764	689	588	526	452	381	271	181
Çırpıcılar	228	194	170	143	97	90	52	42	32
Dutluca	491	559	567	559	528	573	499	377	394
Gedikler	392	386	438	459	463	453	427	390	372
Gümüşkol	554	547	594	680	669	727	669	499	457
Hanyeri	177	178	174	166	197	195	185	184	153
Hasköy	1137	1211	1066	1048	1884	1266	2311	1620	627
İnay	1257	1356	1292	1268	1193	1179	1072	2042	776
İshaklar	266	255	262	231	290	264	252	182	168
Karacaahmet	634	591	527	503	439	408	366	283	259
Kıran	194	215	267	248	284	289	279	258	218
Kışla	1155	1131	1131	1133	1222	1153	1045	1528	768
Köseler	319	379	447	431	398	460	379	328	272
Kurudere	231	298	327	284	284	310	255	236	179
Küçükilyaslı	116	101	132	128	154	123	73	31	42
Küçükkayalı	273	315	378	325	377	376	393	419	394
Külçen	356	328	292	311	317	284	324	146	223
Omurca	1271	1240	1154	2050	2262	1201	1009	1724	694
Söğütlü	176	200	173	175	132	148	120	78	84
Sülümenli	165	185	115	235	200	235	202	201	219
TOPLAM	17974	17919	18789	19310	19896	19227	19203	20017	14912

Kaynak: TÜİK Verileri

2000-2009 arasındaki 9 yılda İnay nüfusu 1266 kişi, Hasköy nüfusu 993 kişi, Kışla nüfusu 760 kişi, Avgan nüfusu 390 kişi, Büyükkayalı nüfusu 142 kişi, Çardak nüfusu 90 kişi, Çamdere nüfusu 57 kişi, Kurudere nüfusu 57 kişi ve Köşeler köyü nüfusu da 56 kişi, azalmıştır. Özellikle İnay, Hasköy, Kışla ve Avgan gibi büyük yerleşmelerde nüfusun büyük oranlarda azalması gerçeği tam olarak yansıtmamaktadır. Ulubey-Uşak arasının 30 km. gibi bir yakınlığa sahip olması, eski yıllardan beri adı geçen büyük yerleşmelerdeki insanların Uşak'ta oturmalarına yol açmıştır. Belediye olabilmek veya mevcut belediyeyi muhafaza etmek amacıyla buralarda yaşamayan insanlar sayım dönemlerinde eski yerleşmelerine gelip nüfusun yüksek çıkmasına neden olmaktadır. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi, hem ülkemizin hem de ilçemizin bir gerçeği olan şişirme nüfus sayılarının normale dönmesine yol açmıştır. Ancak bu yerleşmelerden yine de dışarıya bir göçün

olduğu da gerçektir.

Ulubey, Kütahya'ya bağlı bir kaza merkezi olan Uşak'ın 1953 yılında il statüsüne kavuşmasıyla birlikte ilçe merkezi yapılmıştır. 1960 yılında ilçe merkezinin nüfusu 4362 ve ilçenin toplam nüfusu da 17974 kişi idi. 1960 yılından bu yana aradan geçen 50 yıllık zaman aralığında ilçe merkezi nüfusu 4945 kişi, ilçenin toplam nüfusu da 14912 kişidir.

Şekil 13. Ulubey İlçesinde Nüfusun Gelişimi (1960-2009)

Ulubey ilçe merkezi ve köylerinden başta Uşak olmak üzere, İzmir, Manisa, Denizli, İstanbul gibi büyük merkezlere göç olmaktadır. Uşak'a çok yakın olmasından dolayı İl merkezinde oturup, kendi köyünde ziraatla uğraşan çok sayıda insan bulunmaktadır.

Avrupa ülkelerine başta Almanya, Fransa, Avusturya olmak üzere farklı devletlere çalışmak amacıyla giden çok sayıda gurbetçi de bulunmaktadır. İnay, Kiranköy, Avgan başta olmak üzere ilçe merkezi ve köylerden Avrupa ülkelerine göçler yaşanmıştır.

1.1.8. Tarihi Mekân Tespiti

Paşalar Köyü: Bugün Uşak ili, Karahallı ilçesine bağlı olan köyün eski ismi *Mahmud Paşa* veya *Paşalar* şeklinde geçmektedir. Cumhuriyet döneminde ismi köyde bulunan türbeden dolayı Paşalar şeklinde kullanılması uygun bulunmuştur. Paşalar Köyü'nde köy mezarlığı içerisinde yer alan türbe, tarihi bakımdan önem arz etmektedir. Şöyle ki; I. Murad zamanında Uşak ve civarı Germiyanoğulları Beyliği'nin sınırları içinde yer almaktaydı. Bu dönemde Seyyid Şeyh Mahmud Paşa köye ve zaviyeye ismini vereceği bir zaviye yaptırmış ve köy arazisini Mahmud Paşa Zaviyesi'ne vakfetmiştir¹. Zaviyenin

¹ Mahmud Paşa Zaviyesi ve vakıfları hakkında detaylı bilgi için bkz. M. Murat Öntuğ, "Bir Eğitim Kurumu: Mahmud Paşa Zaviyesi ve Vakıfları", *Vakıflar Dergisi*, S.XXX, Ankara, 2007, s.139-154; Mehtap Özdeğer, *15. Yüzyıl Arşiv Kaynaklarına Göre Uşak Kazasının Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2001.

bânisi olan bu kişi hakkında bilgiler sınırlıdır. Belgelerde, Şeyh Mahmud ve onun soyundan gelen kişiler için *Paşa* unvanı kullanılmıştır. XIII ve XIV. yüzyıllarda Anadolu Selçuklularında önde gelen bazı şeyhlere askeri görevlerinden dolayı *Paşa* unvanı verilmekteydi. Bu durum Şeyh Mahmud Paşa ve onun sulbünden gelen kişilerin dinî ve askerî görevlerinin olduğu göstermesi açısından önemlidir. Zaviye müstemilatı içindeki yapıların türbe hariç tamamı günümüze ulaşamamıştır.

Paşalar Köyünde Germiyanogulları zamanından beri bulunan Zaviye müstemilatından türbe dışında eski mezarlara ait mezar taşları da bulunmaktadır. Yine türbe ve yakınındaki gölün suyunun şifalı olduğuna dair halk tarafından değişik pek çok halk inanması bulunmaktadır. Türbenin aslına uygun şekilde Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce restorasyonu gerçekleştirilmiştir. Köyün ören yeri olmasından dolayı turizm bakımından bölgenin tanıtımına önemli katkı sağlayacağı şüphesizdir.

Hacım Köyü: Günümüzde Uşak ili Sivaslı ilçesi sınırları içinde kalan köyün, il merkezine uzaklığı 15 kilometredir. Köy mezarlığının ortasında bugün sadece türbesi bulunan *Hacım Sultan Zaviyesi* bulunmaktadır. Köyde yapılan incelemelerde zaviye yapısı müstemilatından hiçbir yapının bugüne ulaşmadığı tespit olunmuştur. Ayakta kalan tek yapı türbedir. Türbe bahçesinin giriş kapısında ve kapı duvarına bitişik yapılan çeşmenin yapılış tarihleri, kitabelerine göre XIX. yüzyılın sonlarıdır. Türbenin inşa edildiği tarih ise bugün mevcut olmayan kitabesine göre 1813-1814 olup XIX. yüzyılın başlarıdır. Elbette bu tarihler zaviyenin köye inşa edildiğini göstermemektedir. Şöyle ki; Hacım Sultan Zaviyesi vakfiyesinin tarihi 1321'dir. Zaviye bu tarihten önce inşa ettirilmiş ve sonrada vakfiyesi düzenlenmiş olmalıdır. Zaviyenin bânisi Hacım Sultan'dır. Bu zat Hacı Bektaş Veli'nin çağdaşı olup onunla birlikte Anadolu'ya gelmiş ve Hacım Sultan eskiden *Susuz* diye bilinen bu yere yerleşmiş ve yaptırdığı zaviyeden dolayı burada kısa sürede yerleşim ortaya çıkmıştır². Hacım Sultan Köyü, turizm potansiyeli açısından çok önemlidir. Köydeki Hacım Sultan'a ait türbe gerek Uşak ilinden ve gerekse diğer illerden alevi ve Bektaşî inancına sahip insanlar tarafından yoğun şekilde ziyaret edilmektedir. Özellikle Hacım Sultan'ın tarihi ve menkıbevi hayatı hakkında anlatılanların büyük bir kısmı bu bölgede gerçekleşmiştir. Türbe ve çevresindeki geniş mezarlık alanı son yıllarda Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yapılan restorasyon çalışmalarıyla aslına uygun düzenlenmiştir. Türbe içinde Hacım Sultan'a ait olduğu söylenen sembolik olarak sandukanın üzerine asılmış batıl kılıcı ile yine bu zata ait olduğu ifade edilen asası yer almaktadır.

Köyün içinde Hacım Sultan'ın müritlerine ait olduğu ifade edilen mezarlarda mevcuttur. Bunlardan biri Hacım Sultan Vilayetnamesi'nin yazarı Derviş Burhan'ın Çile Tepesi'ndeki mezarı ile Hacım Köyü Camiinin aşağısında yer alan Gül Baba ve camiin solundaki kahvehanenin bahçesinde bulunan Sarı Saltuk (İsmail) kabirleridir.

Bunların dışında köydeki cami de tarihî ve mimarî bakımdan orijinaldir. Cami dikdörtgen planlı, kırma çatı ile ahşap direklere oturan hariminin tavanı ahşap, üç nefli kagir yapıdır. Cami in harimi çivi kullanılmadan birbiri içine geçme tahtalardan ahşap olarak yapılmıştır. Caminin kuzey kısmında duvarının önündeki tarihi çeşme aslan motifli işlemeyle ayrı bir öneme sahiptir. Cami in güney kısmında bugün restore edilmiş bir ara mektep ve dernek binası olarak kullanılan eski mescit yapısı yer almaktadır.

Köyün üst kısmındaki tepe (Çile Tepesi) ise Derviş Burhan'ın mezarı ve tepenin alt kısmında ise Hacım Sultan'ın kırk gün boyunca hırkasına bürünerek yemeden, içmeden ve uyumadan riyazetle meşgul olduğu ifade edilen çilehanesinin kalıntıları ve çilehaneden türbe yapısına ulaştığı ifade edilen tünel kalıntıları mevcuttur.

² Hacım Sultan Zaviyesi ve türbesi için bkz. M. Murat Öntuğ, "Hacım Sultan Zaviyesi", *Uluslar arası Batı Anadolu Beylikleri Sempozyumu*, 18-20 Ekim 2004, Bildiriler, Balıkesir, 2005, s.188-204.

Karayakuplu Köyü ve Pepouza

Montanizm, Hıristiyanların antik metinlerde adı geçen ama bir türlü izi bulunamayan mezhebidir. Bazı uzmanlara göre son kayıp mezheptir. Kibele kültürünün etkisindeki Montanus tarafından kurulan mezhebin diğerlerinden en büyük farkı, kadın erkek eşitliğine önem vermesidir. Bu ilginç mezhep, 1800'lü yıllardan bu yana, Hıristiyan din adamlarınca araştırılmaktadır.

Denizli'nin Çal İlçesi ve çevresinde araştırmalar yapan bazı bilim adamları, burada bir şey bulamayınca çalışmalarını Uşak'ın Karahallı ilçesine yönlendirmişlerdir. Burada tarihi belgelere uyan bir kaya kilisesi bulunmaktadır.

Henüz net bir bilgi ve arkeolojik buluntu olmamasından dolayı Pepouzanın burada olup olmadığı bilinmemektedir. Ancak Karayakuplu köyünde yolu olmayan yerlerden vadi tabanına inip karşıya geçtikten sonra tepede bulunan kaya kilisesinin olduğu sahanın tarihi Pepouza olabileceği zannedilmektedir.

Ulubey İlçesi ve Köylerindeki Tarihi Yapılar

Ulubey ilçe merkezinde ve köylerinde antik dönem, Selçuklu, Osmanlı dönemlerinden kalma değişik tarihi eserler bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar ve yüzey çalışmalarında bu tarihi eserlerin çoğunun onarım ve bakıma muhtaç olduğu görülmüştür³. Aşağıda önce Ulubey ilçe merkezinde yer alan mimarî ve tarihî değere sahip eserler tanıtılacak sonrasında ilçeye bağlı belde ve köylerde bulunan antik dönemden kalma yerleşim alanları tarihi ve turistik özelliği olan yerlerin sanatsal ve mimarî özellikleri ortaya çıkarılacaktır.

I. Camiler

Ulu Camii: Ulubey ilçesi Cami-i Kebir Mahallesi'ndedir. Cami kitabesine göre H.1201/M.1786/1787 yılında Rum usta tarafından yaptırılmış olup bânisi tespit edilememiştir. Yapıldığı tarihten günümüze kadar birkaç kez onarımdan geçtiği cami duvarındaki tamir kitabelerinden anlaşılmaktadır⁴. İnşa edildiği dönemin sanatsal ve mimarî özelliklerini yansıtan cami, minaresi ve bahçesindeki şadırvanla güzel bir manzume oluşturmaktadır.

Çarşı Camii: Ulubey ilçesi Cami-i Kebir Mahallesi'nde yer alan cami, Selçuklu veya Osmanlı ilk dönemlerinden kalma eski cami temelleri üzerine inşa edilmiştir⁵. Camiinin bahçesinde tuvalet ve şadırvan vardır. Eserin cümle kapısının üstünde H.1203/M.1788/1789 yılında yapıldığını gösteren yazısız kitabesi mevcuttur. Yapı taştan,

³ Uşak il, ilçe ve köylerini içine alan ve editörlüğünü Murat Öntuğ, Sadiye Tutsak, Recep Düzgün'ün yaptığı 2007 yılında Uşak Valiliği tarafından yayımlanan *Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri* adlı eserde Ulubey'in tarihî yerleri ve mekânları tanıtılmıştır. Ayrıca Ulubey'de Osmanlı döneminde bulunan medrese ve camiler için bkz. Murat Öntuğ, "Hurufat Defterlerine Göre Uşak'taki Eğitim Müesseseleri (1702-1824)", *AKÜ. Sosyal Bilimler Dergisi*, S.3, Afyon, 1999, s.149-171; Murat Öntuğ, "Osmanlı Dönemi Uşak'taki Dini Yapılar: Camiler ve Mescitler", *CIEPO, Uluslar arası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Tarihi Çalışmaları 4. Ara Dönem Sempozyumu, 14-17 Nisan 2011*, Uşak, 2011, s.959-992.

⁴ Ulu Camiinin yayımlanmış kitabeleri için bkz. İbrahim Balık, "Uşak Cami Kitabeleri", *21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu 25-27 Ekim 2001*, C.I, İstanbul, 2001, s.475-484; *Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri*, (Ed. Murat Öntuğ, Sadiye Tutsak, Recep Düzgün), İzmir, 2007, s.205.

⁵ Adil Karaman, "Son Ulubey Kadısı 'Hacı Halit Hoca' ve Ulubey Tarihi Üzerine Notlar", *21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu 25-27 Ekim 2001*, C.II, İstanbul, 2001, s.681-694.

dikdörtgen şeklinde olup caminin tavanı düz bölmeli ahşap, ortada alçıdan çiçek bezekli göbek vardır⁶.

Ömer Efendi Camii: Ulubey ilçesi Emirler Mahallesi'ne Ömer Efendi tarafından cami duvarındaki kitabesine göre H.1206/ M.1791-1792 yılında XVIII. yüzyılda ikinci yarısında bir ara Uşak'ta voyvodalık yapan Cura-zâde Süleyman adına yaptırılmıştır. Cami hariminin tavanı güzel işlenmiş ahşap olup, göbeklidir⁷.

Tahtacı Camii: Ulubey ilçesi Torlak Sokak'tadır. Cami duvarı üzerinde bulunan kitabesine göre H.1311/ M.1893 yılında inşa edilmiştir. XIX. yüzyılın sonlarında inşa edilen cami yakın zamanda büyük bir onarım geçirmiştir. Onarım esnasında caminin taş olan duvarları sıvanmış ve eski orijinal yapısı bozulmuştur.

Hacı Mehmet Camii: Ulubey ilçe merkezinde Garaj yanında yer alan diğer bir Osmanlı dönemi eseridir. İnşa tarihi hakkında elimizde net bir malumat yoksa da binanın yapısal ve mimarî özellikleri diğerleriyle paralellik arz etmekte olup, muhtemelen XVIII. yüzyılın ikinci yarısından sonraki bir dönemde inşa edilmiş olmalıdır. Yapı, taş duvarlı ve çatısı Marsilya kiremitli olup bahçesinde şadırvan mevcuttur.

II. Çeşmeler

Dilaver Çeşmesi: Ulubey ilçesi Dilaver Mahallesi Kurtuluş Caddesi Beki Cami karşındaki evin köşesindedir. Çeşmenin üzerinde bulunan üç satırlık kitabesi H.1325/ M.1907-1908 tarihlidir.

Pazar Çeşmesi: Ulubey ilçesi merkezi Gürsel Caddesi üzerindedir. İki bölümlü çeşmenin sol kısmında on iki, sağda sekiz kartuş halinde düzenlenmiş Arapça kitabeler yer almaktadır. Çeşme kitabeye göre H.1215/ M.1800 yılında yaptırılmıştır.

Daldırcı Çeşmesi: Ulubey ilçesi Hasköy Asar yolu üzerindedir. Mermerden yapılan çeşme mimarî özelliğini bütünüyle korumaktadır. Kitabesine göre H.1289/ M.1872-1873 yılında yaptırılmıştır⁸.

Karahallı Çeşmesi: Ulubey ilçesi İnay Köyü Söğütlü mevkiindedir⁹. Orijinal yapısını muhafaza etmiş olup kitabesi çok aşınmış ve okunaksızdır. Yapısal özelliğinden dolayı Osmanlı döneminde yapılmış olmalıdır.

Yedi Oluklu Çeşme: Ulubey ilçesi İnay Köyü içinde köy camisinin karşısındadır. Çeşmenin üzerinde bulunan yedi adet oluktan dolayı bu ismi verilmiştir. Çeşmenin eski yeri köprünün güneybatı köşesinde, dere yatağı kenarında iken sel baskınları sebebiyle bugünkü yerine taşındığı köy ahalisince ifade edilmektedir. Kitabesine göre çeşme, H.1322/ M.1904-1905 yılında Hacı Süleyman Efendi tarafından Hacı Osman adlı kişiye yaptırılmıştır.

III. Köprüler

Hasköy Köprüsü: Ulubey ilçesi Hasköy eski yolu üzerindedir. Köprünün üzerinde yapıldığı tarihi gösteren kitabesi yoktur. Osmanlı döneminde yapılmış olan köprü,

⁶ Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri, s.201.

⁷ Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri, s.203.

⁸ Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri, s.301.

⁹ Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri, s.303.

yuvarlak kemerli ve dört gözlüdür. Kemerler düzgün kesme taştan, iç kısımlar ise moloz taştan örülmüştür¹⁰.

İnay Köyü Köprüsü: Ulubey ilçesi İnay Köyü'nde köy ortasından geçen derenin üzerine yapılmıştır. Köprü üzerinde bulunan kitabesi H.1266/ M.1850-1851 tarihli olup Ömer Ağa tarafından yapıldığı yazılıdır. Fakat bu kitabe yapının tamir kitabesi olduğu ihtimali daha kuvvetlidir¹¹.

Kanyon Köprüsü: Ulubey ilçesi Emekse Köyü arasındaki kanyonda Yavı Deresi üzerine yaptırılmıştır. Köprü yuvarlak kemerli üç gözlü olup kemerler düzgün taştan, kemerlerin iç kısımları moloz taştan örülmüştür¹². Yapının üzerinde inşa kitabesi yoktur, Osmanlı döneminde inşa edilmiştir.

Çamlıbel Köprüsü: Ulubey ilçesi Çamlıbel Köyü ile Küçük Kayalı Köyleri arasında kanyon içinde Banaz çayı üzerine yapılmıştır. Yapı sağlam ve halen kullanılabilir durumdadır. Köprü ayaklarında suyun akış yönünde, köprü ayaklarının zarar görmesini önlemek amacıyla orta kemerin ayaklarına selyaran adı verilen çıkıntılar vardır¹³.

IV. Asarlar/Kaleler

Ulubey Asarı: Uşak ili Ulubey ilçe merkezinde Çamlık olarak bilinen mesire alanının karşısında yer alır. Doğal sit özelliği arz eden Ulubey kanyonunun ortasında doğal bir yükselti olarak yer almaktadır. Asara ulaşım sadece batı tarafından üzeri taş döşeli doğal bir yolla sağlanmaktadır. Uşak müzesi tarafından yapılan yüzey araştırmasına göre; Asar üzerinde ayakta kalmış sur duvarları ile bu surlara ait mimari yapılar mevcuttur. Asarın kuzeybatısından aşağı inen yer yer taş döşeli, ana kaya oyularak yapılmış patika görünümlü antik dönemden kaldığı anlaşılan bir yol vardır. Yoldan aşağı doğru inildikten sonra asarın etekleri ile dere arasında kalan kısımlarda yapı temelleri, ana kayaya oyulmuş su kanalları, su kuyusu tespit edilmiştir. Asar üzerinde ve çevresinde ortaçağ dönemine ait seramik kalıntıları mevcuttur. Ayakta kalmış sur duvarları antik ve sonraki dönemlerde onarımdan geçerek devşirme malzeme kullanılmış olmalıdır. Söz konusu kalenin ve yapı temellerinin detaylı yüzey araştırması, bakım, onarım, temizlik ve restorasyon çalışmaları yapılarak doğal sit alanı özelliği arz eden çevresiyle birlikte Ulubey ilçesi özelinde ülkenin turizm değerlerine kazandırılması bu sayede bölgenin kültürel ve turistik değerlerinin gereği gibi tanıtılması mümkün olabilecektir.

Avgan Kasabası: Mera Tepe Arkeolojik Yerleşimi, Uşak ili Ulubey ilçesi Avgan kasabasının güneybatısında doğal sit özelliği arz eden kanyon içerisinde yer almaktadır. Arkeolojik yerleşim alanında Mera Tepe Kanyon içerisinde ada görünümünde olup güneyinde Banaz çayı geçmektedir. Uşak müzesi tarafından yapılan yüzey araştırmasında bu tepenin yaklaşık 200 metre kuzeyindeki yüksek kayalıkların eteklerinde tunç dönemi seramik parçaları bulunmuştur. Mera Tepe üzerinde Roma dönemine ait pişmiş topraktan çatı kiremidi parçaları ile az miktarda pişmiş toprak kap parçalarına rastlanmıştır. Bu tepenin üst kısmında yaklaşık 1,5 metre ağız genişliğinde 3 metre derinliğinde büyük bir kısmı toprakla dolmuş sarnıç tespit edilmiştir.

¹⁰ Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri, s.314

¹¹ Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri, s.315.

¹² Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri, s.316.

¹³ Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri, s.317.

Hasköy Beldesi: Ulubey ilçesi Hasköy beldesinin yaklaşık 2,5 km kuzey batısında Avgan kanyonları içerisinde yer alan Has Köy Asarı doğal tepe ve onun eteklerinde yer almaktadır. Yapının kuzey batısından Banaz çayı geçmekte olup güneyinde Avgan ile Hasköy hudutlarını birleştiren toprak yol bulunmaktadır. Uşak müzesince yapılan yüzey araştırmalarında Asarın güney yamacında ana kayaya oyulmuş yaklaşık 80 m uzunluğunda 2,5x2,5 m ölçülerinde bir tünel yer almaktadır. Asar alanında çok sayıda oda ve niş yer almaktadır. Bu odaların bir kısmı kaçak kazılar ve doğal olaylar neticesinde tahrip olmuştur.

Aksaz Köyü: Bu köyün güneydoğusundaki çayın bulunduğu vadide Aksaz arkeolojik ve doğal sit alanı yer almaktadır. Bu arkeolojik ve doğal sit alanında bulunan kalıntılar, Roma dönemine ait hamam kompleksi, mağara ve içinde yapı kalıntıları mevcuttur¹⁴.

Sülümenli Köyü: Köyün kuzeybatısında üç tarafı dere yatağı ile çevrili yarım ada görünümünde, düz bir burun üzerinde tarihi Blaundus antik kenti yer almaktadır. Blaundus kentinin üç tarafı derin bir vadi ile çevreli olmasından dolayı kentin girişi sadece kuzeyde bulunan kuleli tek kapıdan sağlanmaktadır. Şehrin batı yamacında tek, doğu yamacında ise iki şehir suru vardır.

1.1.9. COĞRAFİ MEKÂN - TURİZM İLİŞKİSİ

Sahanın fiziksel coğrafya özellikleri, kanyonların meydana gelmesini sağlamış, bölgeye düşen yağış yetersiz olduğundan ancak mevsimlik dereler yağışlı dönemlerde su taşıyabilmişler ve güçlü kaynaklarla beslenemedikleri için yılın büyük bölümünde kuru vaziyettedirler. Kanyon oluşumunda kaynağını Murat dağlarından alan Banaz çayı ve Uşak istikametinden gelen Kazancı dereleri asıl etkiye sahiptir. Bu iki akarsu, Ulubey yakınlarından başlayarak Adıgüzel baraj sahasına kadar vadiyi adeta bir nakış gibi işlemiştir. Bazı yerlerde tipik kanyon vadi görünümü oluşmuş ve derinlik 100 metrenin üzerine çıkmıştır. Litolojinin uygun olmadığı yerlerde Kanyon oluşumu tam olarak gerçekleşmemiştir.

Fiziki coğrafya açısından Kanyonun görünümü, Kanyon kenarında yer alan ve bazı yerlerde yüksekliği 40 metreyi bulan kaya diklikleri, gömük ve terkedilmiş menderesler, sahada Asar denilen Menderes kıvrımları arasında kalan ve akarsuyun yatağa gömülmesine bağlı olarak akarsuyun içerisinde adeta bir ada gibi yükselen Eski Kıvrım Tepeleri, Vadi yatağındaki Dev kazanları, Dik yamaçlarda yer alan, mağara, in, kovuk ya da kaya mezarı olarak aşındırılmış oyuntular, bölgenin güneybatısını kaplayan zengin kızılçam ormanları, Blaundus antik kentinin korunaklı bir yarımada şeklindeki tepe sahası başlıca fiziki çekicilikleri oluşturmaktadır.

Sahanın yatırımcılar için coğrafi konumu değerlendirildiğinde, Uşak şehrine 30 km, Eşme'ye 30 km, Karahallı'ya 30 km Güney'e 40 km uzaklıktadır. Uşak-Eşme karayolu Ulubey'den geçmektedir. Uşak-İzmir demiryolu ilçe merkezine yakın noktadan geçmekte ve 6 km uzaklıkta bulunan İnay kasabasında bir tren istasyonu yer almaktadır. Yapımı plan aşamasında olan Ankara-İzmir hızlı tren projesinin de Ulubey'den geçeceği bilinmektedir. Uşak Hava limanı ilçe merkezine 35 km yakınıktadır. Yapımı devam eden Uluslararası Zafer Hava limanı 140 km, Adnan Menderes Hava Limanı ise 210 km uzaklıkta bulunmaktadır. İstanbul'dan Uşak'a uçakla 35 dakika ve Uşak hava alanından

¹⁴ Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri, s.158.

Ulubey'e karayolu ile ulaşmak en fazla 20 dakika sürmektedir. Dolayısıyla İstanbul'dan hareket eden bir yolcu bir saat içerisinde Kanyonlara ulaşabilme avantajına sahiptir.

Konumu avantajlı kılan bir diğer unsur ise çevrede bulunan turistik değerlerdir. İzmir'deki Efes antik kenti bölgeye 200 km, Dünyanın coğrafi mirası olan Pamukkale 100 km., ve Kaplıca merkezi olan Afyonkarahisar 140 km uzaklıkta bulunmaktadır. Zengin 3 farklı turizm sahasının tam orta yerinde olması Ulubey Kanyonlarının önemini ve konumunu bir kat daha arttırmaktadır.

Kanyonların hemen birkaç km yakınında Ulubey ilçe merkezi ve Avgan Kasabaları yer almaktadır. Yatırımcılar için bu iki yerleşimin kanyonun hemen yanı başında olması ve kanyonun her sahasına karayolunun bulunması ve il merkezine ve Uşak hava alanına çok yakın olması kuruluş yeri olarak büyük avantaj taşımaktadır.

Beşeri coğrafya açısından kanyonların çevresinde kısa mesafelerle yerleşimlerin sıralanması, bütün yerleşimlere karayolu ile ulaşılması, yollarının asfalt olması ve yılın her günü ulaşımın açık olması bölgenin avantajlarındandır. İlçede yer alan bütün yerleşimler gayet düzenli olup, bütün köyler dâhil elektrik, su, asfalt gibi altyapılara sahiptir. Köy içi yollarının önemli bir kısmı kilitli parke taşı ile döşeli, telefon ve tv hizmetleri en ücra köşeye kadar ulaşmaktadır. Bölgedeki hiçbir yerleşimde su ve elektrik sorunu bulunmamakta, yılın 365 günü kesintisiz hizmete devam etmektedir.

En uzak köyü 30 km olan ilçede ilçe merkezine ulaşım en fazla 20-25 dakika, il merkezine ulaşım ise 10-40 dakika arasında değişmektedir. Ulaşım yönünden herhangi bir engelli sahanın bulunmaması, karayollarında kapanma, heyelan gibi risklerin olmaması ve il merkezine en yakın ilçe oluşu, Ulubey'i turizm yatırımları açısından önemli hale getirmektedir.

Tablo 13. Ulubey'deki Yerleşmelerin Ulubey ve Uşak'a Olan Uzaklıkları

Uşak'a Uzaklık (km.)	Yerleşme Adı	Ulubey'e Uzaklık (km.)
30	Ulubey	
24	Akkeçili	20
55	Aksaz	20
35	Avgan	17
23	Bekdemir	20
40	Büyükkayalı	15
27	Çamdere	15
50	Çamlıbel	18
25	Çardak	20
30	Çırpıcılar	25
26	Dutluca	18
47	Gedikler	17
45	Gümüşkol	15
55	Hanyeri	25
40	Hasköy	22
36	İnay	6
44	İshaklar	25
40	Karacaahmet	10
37	Kıranköy	9
36	Kışla	13
24	Köseler	8
60	Kurudere	30

35	Küçükilyaslı	20
46	Küçükkayalı	25
33	Külçen-	10
22	Omurca	18
38	Söğütlü	18
45	Sülümenli	22

İlçede yerleşmelerin Ulubey merkezine uzaklıkları 6-30 km arasında değişmektedir. Yine ilçedeki bazı yerleşmeler, İl merkezine ilçe merkezinden daha yakındır. Kuzeyde bulunan yerleşmelerin çoğu için bu durum geçerlidir. İlçe güneyinde bulunan en uzak köyün il merkezine olan uzaklığı 60 km. dir. O halde Uşak'tan karayoluyla Ulubey'in en uzak noktasına 40-45 dakika içerisinde ulaşılabilir. Bu da Ulubey'i ve dolayısıyla Kanyonları avantajlı hale getirmektedir. Demiryoluna 6 km, Ankara-İzmir Karayoluna 30 km ve Uşak hava alanına 35 km uzaklıkta bulunan kanyonlar ve çevresindeki doğal ve tarihi zenginliklerin ulaşım açısından avantajlı olduğu rahatlıkla söylenebilir.

İlçe ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayandığı ve bölge dışarıya göç verdiği için önemli büyük yatırımlar bulunmamaktadır. Buğday, arpa, nohut ve tütün tarımına dayalı ziraat ile Koyun ve Sığır yetiştiriciliğine dayalı hayvancılık ekonomisi, son yıllarda artan tavuk çiftlikleri, Avrupa'ya işçi olarak giden vatandaşların yatırımları ve Kışladağ Altın madeninin yeni iş olanakları oluşturması ile zenginleşmektedir. Ekonomik sektörlerin turizme hiçbir olumsuz katkısı yoktur. Yöredeki geleneksel el sanatları, kilim dokumacılığı, yöresel yemekler gibi sektörler ile ulaşım sektörünün gelişmiş olmasının yöre turizmine olumlu katkılar yapacağı değerlendirilmektedir.

1.2. KONAKLAMA TESİS TÜRLERİ VE KAPASİTE TESPİTİ

Ulubey çevresinde kurulu turizm işletmesi bulunmamaktadır. Hasköy Belediyesinin küçük çaplı misafirhaneleri mevcuttur. Kamu kuruluşlarının da ilçede misafirhaneleri yoktur. İlçedeki tek konaklama yeri Ulubey Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin kaldığı özel bir işletme olan kız yurdudur.

Bunun yanı sıra, ilçedeki birçok köyde dışarıdan gelen misafirlerin kalacağı köy odaları bulunmaktadır. Yarenlik (arkadaşlık-dostluk) geleneğinin sürdürüldüğü köy odaları hem eğitim hem de dışarıdan gelen yabancıların konaklama mekânları olmuşlardır. Kültür unsurlarının tek tek kaybolduğu günümüzde köy odaları da eski önemini kaybetmiş ve yok olmaya başlamışlardır.

İlçeye 30 km uzaklıkta bulunan Uşak'ta İşletme belgeli, yatırım belgeli ve belediye belgeli olmak üzere kurulu 14 adet otel vardır. Otellerin yatak sayıları 36-112 arasında değişmekte ve günlük konaklanabilecek toplam oda sayısı 423'ü, toplam yatak sayısı da 817'yi bulmaktadır. Bunların yanı sıra, öğretmen evi, polis evi, ordu evi, belediye misafirhanesi, özel idare misafirhanesi, üniversite misafirhanesi, milli takımlar kamp merkezi gibi kamu kuruluşlarına ait çok sayıda tesisi bulunmaktadır.

Tablo 13. Uşak'ta Bulunan Otellerin Oda ve Yatak Sayıları.

Belge Türü	Otel Adı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
İşletme Belgeli	Şahlan-1 Otel	21	42
	Şahlan-2 Otel	56	112
	Ağaoğlu Otel	28	56
	Otel On Arslan	30	60
	Dülgeroğlu Otel	15	40
Yatırım Belgeli	Otel Uzcan	51	94
	Ayan Otel	40	85
	Özçardak Otel	21	42
Belediye Belgeli	Bilge Otel	18	46
	Tiritoğlu Otel	33	55
	Karun Otel	33	44
	Otel Kayalar	20	40
	Ersun Otel	24	36
	Otel Bayraktar	33	65
T o p l a m		423	817

Ulubey ilçe merkezi veya Çamlık merkezi bölgesine turistik bir otel veya bungalov tipi evler yapılması önerilmektedir. Ulubey Kanyonları seyir terasları ve çamlık bölgesi turizm aktiviteleri yönünden merkezi bir konum ve öneme sahiptir. Bu sebeple birçok üst yapının önerildiği bu kesimde konaklama tesislerinin de yapılması uygun olacaktır. Zemin, dış görünüş olarak litolojik anlamda tesis yapmaya uygun görülmele birlikte nihai karar verme mekanizması zemin etüdü araştırmalarıyla ortaya çıkabilir.

1.3. İKİNCİL ÜST YAPI ARAŞTIRMASI

Ulubey'de şehir merkezinde olimpik standartlarda olmayan bir yüzme havuzu, açık halı saha, çamlık mevkiinde bir kafe, çamlık mevkiinde seyir terasları ve vadi tabanında özel bir işletmeye ait ve şu anda atıl durumda olan bir at harası bulunmaktadır.

Sahada yapılan araştırma sonucunda bölgenin ikincil üst yapı yönünden çok yetersiz olduğu görülmüştür. Sahanın bu yetersizliğini ortadan kaldırarak bölgeyi avantajlı duruma getirebilmek için aşağıdaki ikincil üst yapı tesisleri önerilmektedir.

Teleferik; sahada mutlaka yapılması gereken bir üst yapıdır. Teleferik kurmaya elverişli çok sayıda alan vardır. Bunlardan alternatif bir hat Çamlık bölgesi - Ulubey Asarı arasında önerilmektedir. İkinci alternatif Çamlık bölgesi - Kanyon Tabanı - Vadi Karşı Tepesi olarak değerlendirilmektedir.

Atlama Kulesi; Kanyon Kenarında hâkim bir noktaya yapılacak yüksek kule ile hem

kanyon daha iyi görülebilecek hem de bu kuleden Bungee Jumping atlayışları yapılabilecektir. Böyle bir kule birçok havacılık sporu için de atlama noktası olabilir. Bu kulenin de diğerleri gibi Çamlık bölgesine kurulmasında fayda görülmektedir.

Seyir Kuleleri; Ulubey Çamlık mevkiinde şu anda kanyona hâkim olan seyir terasları vardır. Bu teraslardan vadinin karşısındaki Külçen Köyü yakınlarındaki yamaç kenarına, Blaundus antik bölgesinin güney veya batısındaki dik yamaçlara, Avgan güneyinde kalan dik yamaçlara, Kurudere köyünün hemen güneyindeki baraj doğu-batı baraj manzaralı tepelere ve Asarların üzerine önerilmektedir.

Taş Döşemeli Asar Yolu; Ulubey doğusundan Asara giden eğimli ve dar yol üzerine, kilitli taş döşemeli bir yürüyüş yolu ve yanlarına korkuluk yapılması uygun olacaktır.

Ulubey Asarları Arasında Tel Köprü; Her iki Asar arasında askeri eğitim kamplarındakine benzer 3 telli yürüyüş köprüsü ve üzerinde güvenlik kemerinin takılacağı toplam 4 çelik halatlı ve yanları tellerle bağlantılı köprüdür. Köprünün macera tutkunları için bulunmaz bir adrenalin deneyimi yaşatacağı ve köprüden yürüyerek geçenlerin adeta kanyonun 70-80 metre üzerinde aşağıyı seyrederek yürüyebileceği eşsiz bir eser olacaktır.

Yürüyüş Parkurları; Ulubey kanyonunun hem Ulubey hem de Külçen yönlerinde Kanyon boyunca kuzey-güney uzanımlı yürüyüş yolları olabileceği gibi, Çamlıktan Asar sahasına, Ulubey'den Blaundus'a kadar Bisiklet parkuruna paralel yürüyüş parkurları yapılabilir. Ayrıca Ulubey güneyindeki çamlıklardan veya Omurca çamlığından birisine kent ormanı tarzında düzenlemelerle yürüyüş parkurları yapılabilir.

Dağ Bisikleti Parkurları; Yürüyüş yollarına paralel yapılabileceği gibi, Ulubey Kanyonları, doğu ve batı kenarları boyunca kanyonı görecektir şekilde kanyon uzanışına uyumlu parkurlar düşünülebilir.

Motor Parkurları; Motor sporları veya off-road olarak adlandırılan engelli arazi sporları, Yavu deresi, İnay bölgesi, Avgan çevresi ve Kanyon içerisinde kalan hafif engebeli sahalar alçak kayaların bulunduğu sahalar ve akarsuyun sığ olduğu kesimlerde off-road parkurlarda yapılabilir. Bunun için sadece parkuru belirlemeye ve tabelalarla riskli sahalarda bariyerlerle gerekli önlemleri almaya ihtiyaç vardır. Parkur tabanında herhangi bir iyileştirmeye ihtiyaç duyulmamakta, sadece ön düzeltmelerin yapılması gerekmektedir.

Atlı Yürüyüş - Fayton Yolu ve Cirit Sahası; İlçe merkezinin doğusunda kalan rekreasyon alanı başta olmak üzere vadi kenarlarında ve tabanında atlı yürüyüş ve faytonla yolculuk yapılabilecek çok çeşitli alanlar mevcuttur. Hatta bu konuda ilçedeki bütün yerleşimler, kanyon kenarındaki bütün düz alanlar bu aktiviteye imkân sunmaktadır. Cirit sahası için Ulubey yakınlarındaki festival sahası yakınları oldukça uygundur.

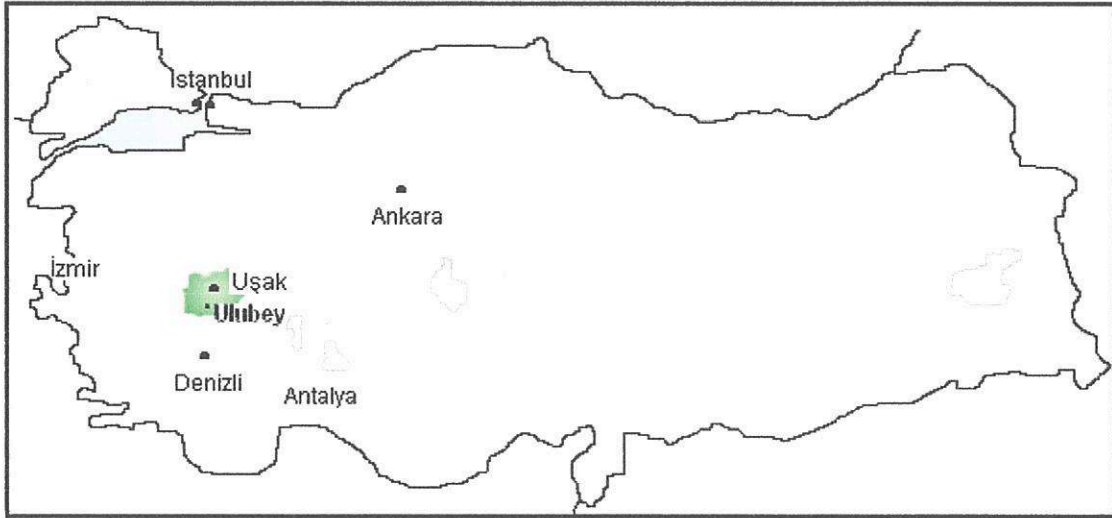
El Sanatları Merkezi; Çok amaçlı olarak kullanılabilen bu merkez, Ulubey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile işbirliği halinde açılabilir. Bu merkezde yöredeki el sanatları ile ilgili veya meslek edindirme kursları açılabilen gibi, yöredeki el sanatları ürünleri hem sergilenir hem de satılarak bölge ekonomisine katkı sağlayabilir. Böyle bir merkezin ya Ulubey merkezinde ya da Avgan gibi büyük yerleşimlerden birisinde açılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Eğlence Merkezi; Ulubey Çamlığı bölgesinde içerisinde düşün, toplantı, konferans, konser yapmaya uygun büyüklükte çok amaçlı bir salon ve eğlence merkezine ihtiyaç duyulmaktadır.

1.4. PAZARLAMA ARAŞTIRMASI

Ulubey Kanyonları üst bölümlerde de bahsedildiği gibi Ege bölgesinin İç Batı Anadolu bölümünde Uşak'ın 30 km. güneyinde bulunmaktadır. Pamukkale Turizm Bölgesi, Efes Turizm bölgesi ve Afyonkarahisar kaplıca bölgelerinin ora yerinde merkezi bir bölgede bulunmaktadır.

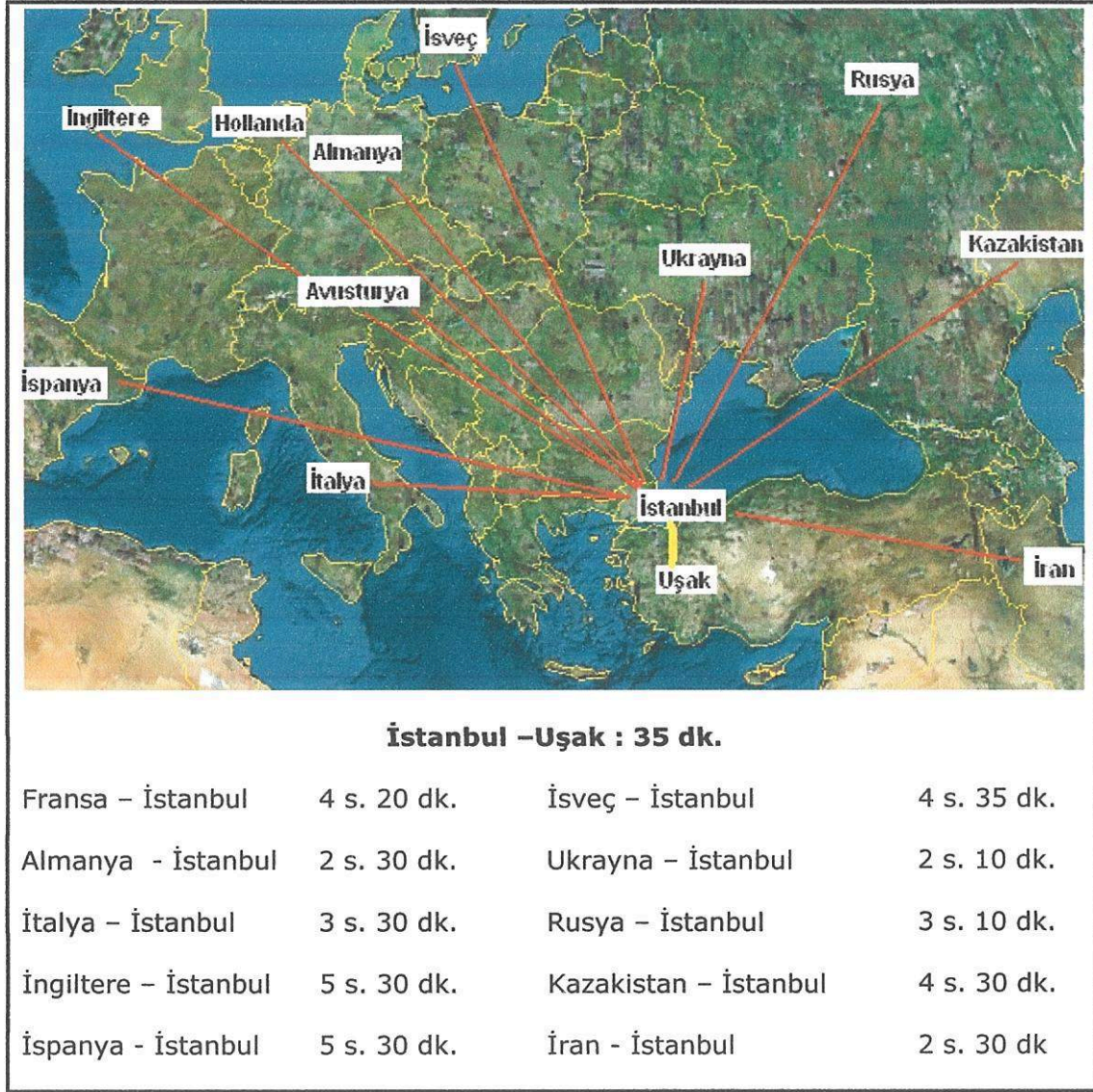
İstanbul-Uşak arasında uçak seferlerinin yapılması, Ulubey'i bütün dünyaya bir adım daha yakınlaştırmaktadır. Böylece İstanbul'a gelen bir Turist, 35 dakikada İstanbul'dan Uşak'a gelebilmekte; Uşak'tan Ulubey'e ise 20 dakika içinde ulaşabilmektedir.

Şekil 14. Ulubey'in Türkiye'deki ve Belirli Merkezlere Göre Yeri.

Türkiye'ye çok sayıda turist gönderen belli başlı ülkelerin ortalama İstanbul'a hava yolu ile ulaşımı çok fazla değildir. Avrupa'nın en uzak merkezleri olan İspanya ve İngiltere'den havayolu ile İstanbul'a ulaşmak 5 saat 30 dakika sürerken, Rusya, Kazakistan ve İsveç dâhil diğer merkezlerden İstanbul'a ulaşmak 5 saatten daha kısa sürmekte hatta Ukrayna gibi bazı ülkelerde 2 saate kadar düşmektedir.

Günümüzde havayolları sayesinde uzaklık kavramı ortadan kalkmıştır. Avrupa'nın en uzak noktasından Ulubey'e ulaşmak 6 saat civarında sürmektedir.

Şekil 15. Bazı Ülkelerden İstanbul ve Uşak'a Ulaşım Süresi

Türkiye'ye gelen turist sayısı 1990-2010 yılları arasındaki 20 yıllık dönemde 5,3 milyon kişiden 28, 6 milyon kişiye yükselmiştir. Hemen her yıl turist sayısı bir önceki yıla göre daha da artarak 20 yılda % 500 ün üzerinde artış göstermiştir.

Turist artışının aynı tempo devam ettiği düşünülürken gelecek 20 yılda Türkiye'ye gelen turist sayısı 100 milyonu geçecektir. Türkiye'nin sayıları bu kadar artacak turisti şu andaki mevcut turizm alanlarıyla ağırlaması mümkün gözükmemektedir. O halde çok geç kalmadan Ulubey Kanyonları gibi alternatif turizm alanlarına yatırımlar yaparak, buraları üst yapılarla donatarak turizme hazır hale getirmek gerekmektedir.

Tablo 14. Türkiye'ye Gelen Turistlerin Aylara Göre Dağılımı (1990-2010)

Aylar	1990	1995	2000	2001	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ocak	115 058	274 680	333 915	359 320	700 469	667 337	714 425	782 786	751 817	809 974
Şubat	143 215	302 407	354 487	404 653	696 643	626 565	787 048	896 482	898 927	953 848
Mart	242 987	368 195	435 158	547 365	1 107 348	921 892	1 099 960	1 305 297	1 207 729	1 414 616
Nisan	429 624	535 462	721 128	884 805	1 348 264	1 372 922	1 520 954	1 647 903	1 750 281	1 744 628
Mayıs	529 552	732 394	986 376	1 231 562	2 302 389	1 918 809	2 287 645	2 748 564	2 718 788	3 148 337
Haziran	559 266	810 419	1 079 148	1 387 955	2 402 912	2 368 628	2 774 076	3 305 832	3 263 089	3 500 024
Temmuz	707 824	1 008 709	1 525 718	1 776 821	3 180 802	3 109 727	3 624 156	4 084 764	4 343 025	4 358 275
Ağustos	777 793	1 070 234	1 419 244	1 601 331	2 861 141	2 905 817	3 384 065	3 762 136	3 760 372	3 719 180
Eylül	667 359	1 054 871	1 368 538	1 440 365	2 502 123	2 267 146	2 799 276	2 981 044	3 136 010	3 486 319
Ekim	526 115	836 025	1 178 481	1 065 825	2 108 398	1 713 916	2 152 908	2 462 497	2 617 193	2 840 095
Kasım	367 300	393 023	602 396	520 962	1 052 561	1 020 106	1 177 475	1 267 996	1 403 740	1 491 005
Aralık	323 215	340 467	423 564	398 005	861 836	926 968	1 018 923	1 091 376	1 226 143	1 165 903
Toplam	5391298	7728881	10430153	11620970	21126891	19821839	23342918	26338685	27079123	28634214

Tablo 15. Türkiye'ye En çok Gelen Turistlerin Ülkelere Göre Dağılımı (1995-2010)

Milliyeti	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Almanya	1656387	2277502	443584	3762475	4149805	4415525	4488350	4385263
Rusya Fed.	-	676958	1864682	1853442	2465336	2879278	2694733	3107043
İngiltere	734721	915285	1757843	1678845	1916130	2169924	2426749	2673605
İran	361434	380877	957244	865941	1058206	1134965	1383261	1885097
Bulgaristan	161145	381697	1621918	1177906	1239667	1255343	406604	1433970
Gürcistan	-	179651	367338	549328	630979	830184	995381	1112193
Hollanda	203029	440290	1254153	997556	1053675	1141580	1127150	1073064
Fransa	251609	449545	701190	657859	768167	885006	932809	928376
Suriye	111825	122376	288625	277779	332840	406935	509679	899494
İtalya	108231	218785	401852	402568	514803	600261	634886	671060
A.B.D.	290225	515090	434991	532419	642911	679445	667159	642768
Ukrayna	-	174034	380397	487917	593302	730689	574700	568227
Belçika	107484	256881	503821	459824	542712	596442	592078	543003
Avusturya	181709	320582	486051	429709	472482	520334	548117	500321
Azerbaycan	-	179788	411652	380133	434577	459593	424155	486381
İsveç	127901	148561	405956	326254	338182	404092	401740	447270

Türkiye'ye 2010 yılı sonu itibarıyla 28,6 milyon turist gelmiştir. En fazla turist gelen ülke 4,4 milyon kişi ile Almanya'dır. Bu ülkeyi sırasıyla Rusya 3,1 milyon kişi, İngiltere 2,6 milyon kişi, İran 1,8 milyon kişi, Bulgaristan 1,4 milyon kişi, Gürcistan 1,1 milyon kişi ve Hollanda 1,0 milyon kişi ile takip eder. Bu ülkeleri diğer Avrupa ülkeleri, Kafkas ülkeleri ve komşu ülkeler takip eder. Türkiye'ye olan ilgi her geçen yıl daha da artmaktadır. Türkiye'nin ekonomisinin son iki yılda dünyada gösterdiği performans, uluslararası saygınlığının artması, turist sayısını olumlu etkilemektedir.

Türkiye'ye gelen turistler; ağırlıklı olarak Çeşme, Kuşadası, Bodrum, Marmaris, Fethiye, Antalya ve Alanya gibi kıyı bölgeleri ile Efes, Pamukkale, Konya, Ürgüp, İstanbul gibi tarihi ve doğal güzellikleri barındıran şehir ve bölgeleri tercih etmektedirler. Türkiye'ye gelen turistler ağırlıklı olarak Avrupa'dan, Rusya ve onlardan ayrılan ülkelere ve komşu bölgelerden gelmektedir. Bu turistler Türkiye'ye ve Türk kültürüne yabancı olmayan ve kolayca uyum sağlayabilen insanlardır.

Türkiye'ye gelen turistler pansiyon, tatil köyü, otel ve motel gibi farklı seçeneklerde konaklamaktadırlar. 2010 yılında Türkiye'ye gelen yabancılar otellerde 18 milyon geceleme, motellerde 184 bin geceleme, pansiyonlarda 2,1 milyon geceleme ve tatil köylerinde 950 bin geceleme yapmışlardır. Yabancılar ortalama olarak otellerde 3,2 gece, motellerde 2,4 gece, pansiyonlarda 3,5 gece ve tatil köylerinde 7,2 gece konaklamışlardır.

Uşak'a 2010 yılında 2383 yabancı ve 31486 yerli gelişi olmuştur. Yabancılar Uşak'ta ortalama 2,85 gün kalırken, yerliler ortalama 1,48 gün konaklamaktadır. Yerliler için tesislerin doluluk oranı % 32,2 olurken, yabancılar için doluluk oranı % 4,7 de kalmaktadır.

Uşak ve Ulubey'de fiyatlar çok düşüktür. Bir kişi il merkezinde 35-70 TL arasında konaklayabildiği gibi, özellikle Ulubey ilçesinde 15 TL'ye 3 öğün yemeği rahatlıkla yiyebilir. Uşak-Ulubey ve Köyler arası yol ücreti 3-10 TL arasında değişmektedir.

Uşak'ta ve Ulubey'de alternatif turizm ve diğer hizmet sektörlerine yönelik çalışabilecek genç ve dinamik bir nüfus vardır. Ulubey Meslek Yüksekokulunda Turizmci bölümü mevcut olup, Uşak Merkez ilçede 2 tane Ticaret ve Turizm Meslek Lisesi eğitimini sürdürmektedir. İl ve ilçe genelinde yetişmiş eleman sıkıntısı bulunmamaktadır.

Ulubey ve bütün Uşak yöresi halkı genellikle Yörük kültürüne sahip son derece konuksever ve yumuşak huylu bir halktır. Yabancıyı yadırgamayan, misafire ilgi gösteren ve elinden geldiğince yardımcı olmaya çalışan bir karaktere sahiptir. Bütün Ege bölgesi insanı benzer özellikleri taşımakta ve konukseverlikleri ile tanınmaktadır. Halen Ulubey köylerinde misafir odalarının varlığı, yöre insanının konukseverliğinin en açık göstergesidir.

Ulubey çevresi güvenlik yönüyle de herhangi bir sıkıntısı olmayan bir bölgemizdir. İlçe merkezinde jandarma ve polis kuvvetleri mevcut olup herhangi bir asayiş ve terör sorunu yoktur. Bir yabancı ilçenin en ücra yerlerinde bile tek başına rahatlıkla dolaşabilir. İlçede bugüne kadar herhangi bir vahşi hayvan saldırısı da gerçekleşmemiştir. Köyler arası mesafelerin kısa olması, yolların bulunması, her yerde haberleşme sistemi alt yapısının varlığı Ulubey ve çevresini son derece güvenli kılmaktadır. Yerli ve yabancı turistler ilçenin ve kanyonun her bölgesini güven ve huzur içerisinde dolaşabilirler.

1.5. ALTERNATİF TURİZM FAALİYETLERİ TESPİTİ

1.5.1. İnanç Turizmi Alanları

Kutsal yerlerin yerli ve yabancı turistlerce ziyaret edilmesinin turizm olgusu içerisinde değerlendirilmesi, inanç turizmi olarak tanımlanmaktadır. Dinsel yönden önemli bulunan cami, kilise, sanat tarihi açısından önemli olan anıtlar, müzeler, evler, mimari özellikleri nedeniyle türünün ilk veya ilginç örneği olan yapılar, tarihi eserler bu bağlamda değerlendirilerek turistlerin hizmetine sunulmaktadır. Bu turizm turu de doğaya zarar vermediği, bazı değerlerin korunup, tanıtılıp değerlendirilmesi açısından önemli görülerek bir alternatif turizm turu olarak geliştirilmeye başlanmıştır (www.kultur.gov.tr).

Gerek ilk çağ medeniyetlerinin Anadolu'da gelişmesi, gerekse Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde havarilerin, ortaçağda ise Musevilerin buldukları ülkelerde karşılaştıkları ağır baskı ve yok etme politikaları sonucu, bu topraklara sığınmış olmaları, Türklerin kendi İslamiyet'e geçiş dönemine ait eserlerin yanı sıra çok sayıda sinagog ve kilisenin Anadolu'da yer almasına neden olmuştur. Milletimizin İslami anlayış paralelinde derin saygı ve hoşgörü içerisinde günümüze kadar ulaşan bu eserler, Türkiye'yi diğer ülkelerden daha avantajlı duruma getirmektedir. İnsanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve temel ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına inanç çekim merkezlerine yaptıkları seyahatler sırasında genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalardan doğan olaylar ve ilişkiler bütünü olarak tanımlanabilen "İnanç Turizmi" yukarıda sayılan turizmin genel nitelikleri açısından ülkemizde çok büyük öneme sahiptir. Ülkemizin önemli inanç çekim merkezlerine sahip olması nedeniyle bu ekonomik potansiyelin demokratik, laik Türkiye Cumhuriyetinin temel esasları çerçevesinde ele alınması ve değerlendirilmesi esastır. Diğer bir deyimle, jeopolitik, jeostratejik konumu itibariyle kıtaların ve kültürlerin birleştiği yerde, kurulan devletimizin ekonomisinin geliştirilmesi için "İnanç Turizminin" araç olarak değerlendirilmesi ve her inançtan olan insanların hoşgörü ile karşılanması hedefimiz olmalıdır.

Paşalar köyü türbesi, Hacim Sultan köyündeki türbe, Karayakuplu köyündeki Pepouza, Ulubey'deki Ulu cami, Çarşı camisi, Ömer Efendi camisi, Tahtacı camisi ve Hacı Mehmet Camileri, Dilaver çeşmesi, Pazar çeşmesi, Daldırcı çeşmesi, Yedi Oluklu çeşme ve Karahallı çeşmeleri, Hasköy köprüsü, İnay köprüsü, Kanyon köprüsü ve Çamlıbel köprüleri, Ulubey asarı, Avgan kasabası, Hasköy kasabası, Aksaz köyü ve Sülümenli köylerindeki antik ve arkeolojik alanlar çalışma sahasındaki inanç turizm alanlarını oluşturmaktadır.

1.5.2. Alternatif Turizm Alanları

Ulubey ilçesinin ayrıntılı olarak ortaya konulmaya çalışılan Coğrafi özellikleri, coğrafi mekân tespiti ve tarihi mekân tespiti sonucunda turizmde öncelikli alanlar tespit edilerek aşağıda sunulmuştur:

a. Botanik Turizmi Alanları

Türkiye üç farklı kıtanın birleştiği bir bölgede olması ve coğrafi farklılığının getirdiği iklim çeşitliliği nedeniyle dünyada benzerine az rastlanan bir bitki çeşitliliğine sahiptir. Avrupa'nın tamamında var olan bitki sayısı toplam 12.000 adet iken bu sayı ülkemizde 9.000 adettir. Ülkemiz bitki çeşitliliği açısından ise Avrupa'dan üstündür. Sadece belli bir bölgede yetişen veya anavatanı belli bir bölge olan (endemik) bitkiler açısından ülkemiz Avrupa'dan üstün olmanın da ötesinde dünyanın nadir bulunan birkaç bölgesinden biridir. Avrupa'nın endemik bitki sayısı toplam 2.750 adet iken bu sayı ülkemizde 3.000 adettir. Sadece Antalya ilimizdeki endemik bitki sayısı 600'dür. Türkiye'nin bitki zenginliğinin en önemli nedenlerinden biri, buzul çağlarında Anadolu'nun bitkiler için bir sığınak olmasıdır.

Ülkemizin bu denli zengin bitki örtüsüne, relict ve endemik pek çok bitkiye sahip oluşu, ülkemizin geçirdiği jeolojik süreçlerin yansımasıdır. Ülkemizde farklı jeolojik zamanlarda farklı araziler oluşmuş, bu farklı arazilerde farklı bitki örtüleri ikliminde tesiri altında klimaksa erişmiştir. Değişen iklim koşulları neticesinde klimaksa erişen bitki türünün yerine başka türden bitkiler yerleşmiş bu süreçlerin defalarca tekrarlanması hem yeni türlerin ortaya çıkmasına yol açmış hem de bitki örtüsü ile birlikte çok çeşitli hayvan ve toprak türlerinin gelişmesini sağlamıştır.

Ulubey Kanyonları çevresinde Özellikle Omurca Kızılçam ormanı, Ulubey Kanyonunu boyunca vadinin batısı, Çamlıbel, Kurudere köyleri çevresi botanik turizm alanı olarak hizmet edebilecek zenginliğe sahiptir.

b. Su Sporları Turizmi Alanları

Ülkemizin sahip olduğu zengin doğal kaynaklarından birisi de akarsularımızdır. Akarsularımızın önemli bir bölümü rafting, kano, nehir kayağı için oldukça elverişli konumda bulunmaktadır. Ülkemiz ziyaretçilerine önemli bir akarsu turizmi potansiyeli sunmaktadır Rafting sporu akarsular üzerinde yapılan ve bu spora ilgi duyan kişilerin katılımı ile gerçekleşen sportif bir turizm dalıdır. Rafting, vahşi nehirleri botla, akış yönünde kat etmektir.

Su sporları çok çeşitlidir. Sadece akarsulara has olmayıp, deniz ve göller üzerinde de su sporları icra edilebilir. Bunların başında su kayağı, kürek yarışları, farklı su gereçleri üzerinde hız motorları ile kayma, jet ski vs. sayılabilir.

Ulubey çevresinde Hanyeri ve Kurudere köyleri aşağı kesimlerinde, Banaz çayı, Büyük Menderes nehri ve Güllü deresinin birleştiği Adıgüzel barajı göl sahası hem muhteşem manzarası hem de dallı budaklı bir uzanışta göl alanlarıyla farklı su sporları, su kayağı ve kürek yarışları yapmaya oldukça elverişli bir bölgedir.

c. Av Turizmi Alanları

Yoğun şehirleşme ve sanayileşme ile birlikte insanlarda doğaya olan özlemin artması, bu özleme yanıt verebilecek alternatif eğlen-dinlen faaliyetlerinin çeşitlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu faaliyetler içerisinde önemli bir yer tuttuğu

düşünülen turizm amaçlı sporlardan birisi av turizmidir.

Av turizmi günümüzde sadece vahşi hayvanların avlandığı bir etkinlik değildir. Yaban av sahaları, yetiştirilerek doğaya bırakılan av hayvanlarının avlanması, sportif olta balıkçılığı, avlanmaya yönelik sportif oyun alanları, belli hedeflere yönelik av silahları ile yapılan atışlar vs. şeklinde çeşitlendirilebilmektedir.

Ulubey'in güneyinde Denizli il sınırına yakın sahalar av hayvanları yönünden zengin olduğu gibi, Kanyonun aşağı kesimindeki yamaç alanlarda avcılık için ve Kurudere köyü civarında sportif amaçlı olta balıkçılığı için çok uygun alanlar vardır. Ulubey yöresinde av turizmi yönünden önemli bir potansiyeli olduğu düşünülmektedir.

d. Termal Turizm Alanları

Termalizm soğuk ve sıcak mineralli suların sağlık amacıyla içme ve dış tatbiklerle kullanımı için turistlerin ulaşım, konaklama, ağırlama gereksinimlerinin karşılanmasını kapsayan bir turizm çeşididir. Halk arasında şifalı sular olarak isimlendirilen bu kaynaklardan içilenler içme, içmece, dış tatbiklerde kullanılanlar ise girme, çermik, hamam, kaynarca, kaplıca, ılısu, ılıca gibi isimler almaktadır. Turizmde ise; kaplıca merkezi ve termal merkez gibi isimler kullanılmaktadır (Özgüç, 2003).

Mineral bakımından çok zengin olan termal sular ile suların oluşturduğu mineralli çamurlar, kaynağın yöresindeki çevre ve iklim faktörleri bileşiminde insan sağlığına olumlu katkı sağlamak üzere, uzman doktor denetimi ve programında fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, diyet gibi destek tedavilerle koordineli kür uygulamalarını termalizm adı verilir.

Kaplıca turizmi gidilen alanda uzun bir konaklama süresini gerektirmektedir. Bu turizm çeşidinde, işletme ve ülke çapında ekonomik katkının artmasına neden olmaktadır. Yenilenebilir doğal kaynak özelliği gösteren kaplıcalardan öncelikle iç turizm açısından yararlanılmaktadır. Kaplıca turizminde, istenilen mevsim ve ayda yapıma imkânı sunulduğu için mevsim sınırlaması bulunmamaktadır. Bu da turizm ekonomisi yönünden büyük avantaj getirmektedir.

Ulubey çevresinde, Ulubey, Hasköy karayolu köprüsünün doğusunda atıl durumda bulunan bir termal kaynak mevcuttur. Uzun yıllar kaplıca olarak kullanılan ve eski bir binası ve havuzu bulunan tesis şu anda atıl durumdadır. Ayrıca Aksöz köyü yakınlarındaki Hamam deresi üzerinde bulunan ve günümüzde aktif olarak kullanılan Aksaz kaplıcası da inceleme sahasında kalmaktadır. Her iki bölgede ve çevrelerinde yeniden yapılacak jeofizik çalışmalar termal suların debileri artırılarak ve yeni kaynaklar bulunarak bölgede Termal turizm aktivitelerine öncelik verilebilir.

e. Festival Turizmi Alanları

Festivaller, toplumlar tarafından genellikle sosyal ve kültürel kutlama etkinlikleri olarak görülür. Festival etkinlikleri sürekli yapılan bir düzende değil, yılda sadece birkaç gün ya da bir hafta için düzenlenir. Bu etkinlikler aynı zamanda büyük oranda onları sergileyen bireylere ve gönüllü gruplara bağımlıdır.

Araştırmacılar festivalleri, tarihsel olarak eskidikçe yönetsel olgunluğun da her zaman ilerleme kaydetmediğini belirlemişlerdir. Bazı yöneticiler; sadece ticarete dayanan bir bakış açısının ortaya çıkması halinde festivale olan topluluk ilgisinin ve

kontrolünün zayıflayacağı korkusuyla profesyonelliğe yönelik bakışlara karşı çıkmaktadırlar.

Festivallere konu olan ürünler belirli bir zaman sonra büyüme, gelişme, doyma ve gerileme süreçlerini yaşayabilecektir. O nedenle ilginin azalmaması ve gerileme aşaması yaşanmaması için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Ulubey ilçesinde Ulubey Belediyesi Öncülüğünde "Ulubey Kanyon Kültür ve Turizm Festivali" yapılmaktadır. Mayıs ayının son hafta sonuna denk getirilen ve 3 süren festival geleneksel hale getirilerek 2011 yılında altıncısı düzenlenmiştir.

Söz konusu festivalin yörenin turizmine bir hareket getirdiği, kanyonların tanınmasına, yöresel ürünlerin satılmasına vesile olduğu bilinmektedir. Kanyon festivali biraz daha profesyonel yapılarak ve etkinlikler sadece Ulubey ilçe merkezindeki koruluk ve amfi tiyatro alanında yapılmak yerine bazı etkinlikler kanyon içerisine, Blaundus çevresine yayılarak daha iyi bir tanıtım ve alternatif turizm etkinliği gerçekleştirilmiş olacaktır.

f. Gençlik Turizmi Alanları

Gençlik Turizmi denildiği zaman, orta yaş ve üçüncü yaş dışında kalan 15-25 yaş arasındaki gençleri ilgilendiren bir turizm aktivitesi olduğu söylenebilir. 15-25 yaş arasında bulunan gençlerin kamu ve özel organizasyonların sağladığı destek ve teşviklerden yararlanarak bireysel veya grup halinde ülke içinde ya da dışında yaptığı seyahatler ve bu seyahatler esnasında gerçekleştirdiği etkinlikler "Gençlik Turizmi" olgusunu meydana getirmektedir.

Ekonomik, sosyal ve kültürel bir faaliyet olan gençlik turizmi bugün Avrupa'da turizm pazarında önemli bir yüzdelik paya sahiptir. Gençlerin, ailelerinden bağımsız olarak kendi yaş gurupları, arkadaşları veya aynı özellikleri taşıyan benzer guruplarla tatil yapmaları yeni yeni büyüyen bir sektörü doğurmaktadır. Gençlerin turizme ilgisi tur operatörlerinin konuyla ilgili yeni düzenlemeler yapmalarına ve yeni paket programlar geliştirmelerine neden olmuştur.

Türkiye'de gençlerin konaklama ihtiyacına cevap verebilecek nitelikte konaklama tesislerinin yeterli düzeyde olmayışı gençlik turizminden sağlanacak payın oldukça düşük kalmasına neden olmaktadır. Özel veya resmi öğrenci yurtlarının yaz aylarında turizm amaçlı kullanılması ve demiryollarının belirli dönemlerde uygulamaya koyduğu indirimler gençlerin turizm faaliyetlerine aktif olarak katılabilmeleri konusunda özendirici olmaktadır.

Ulubey ilçesinde Uşak üniversitesine bağlı bir meslek yüksekokulu ve bu okuldaki öğrencilerin kalabileceği özel yurtlar bulunmaktadır. Bu okul ve yurtlardan gençlerin kalmaları ve ya kamp yapmaları için yararlanılabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca gençlerin en az 3 günlük aktivitelerde bulunabileceği Kanyon tabanında Hasköy-Ulubey-Hanyeri arasında doğa yürüyüş alanı düşünülmektedir. Yukarıdan aşağıya kolay parkur ve aşağıdan yukarıya zor parkur olmak üzere aynı hatta farklı yönlerde 2 parkur şeklinde düzenlenebilecek bu yürüyüş alanlarına bırakılan gençler 3 gün boyunca vadi tabanında yürüyerek, gündüz ve gece farklı aktiviteler yapabileceklerdir. Vadide konaklama için çok uygun yerler vardır.

Ulubey şehrinin hemen doğusunda bulunan vadi tabanı, Kıranköy yolundan vadiye inen yolun Banaz ayına ulaştığı alan, Sülümenli köyü doğusundaki geniş vadi tabanı ve Hanyeri-Kurudere arasında mermer ocaklarının aşağı kesimi gibi farklı kamp ve gece konaklama alanları belirlenebilir. Buralar çadırlar kurularak gençlerin doğada kendi yemeklerini yaparak, gece de kamp ateşi eşliğinde çeşitli kültürel aktivitelere katılmaları sağlanabilir.

g. Üçüncü Yaş Turizmi Alanları

Üçüncü yaş dönemi, daha çok altmışlı yaşların üzerindeki kişilerin katıldıkları, bu kişilerin artık üretim döneminden tamamen çıktığı, diğer amaçlar için özellikle gezip dolaşma, yeni yerler görme faaliyetleri için yeterli boş zamanlarının olduğu dönemi ifade etmektedir.

60 yaşın üstünde, emeklilik dönemini yaşayan insanlar, gençliklerinde yapamadıklarının acısını adeta bu dönemde çıkarırcasına turizme teşvik edilmelerinin sağlanması, önemli bir turizm alanı oluşturmaktadır.

te bulunmayanların turizmidir. Yaşlılar tatil sürelerinin çoğalması veya çalışma süresinin azalması, ya da emeklilik yaşının düşürülmesi sonucunda daha çok zamana sahip olmuşlardır. Bu tür turizm çeşidinde orta ve alt gelir grupları ile alt ve üst yaş gruplarının da seyahatlere katılmalarını özendirmek amacıyla çeşitli kaynaklar oluşturulmuştur.

Toplumların nüfuslarının yaş yapısı turizm talebinin etkileyen önemli faktörlerden birisidir. Son yıllarda 55 yaş yukarı grubunu kapsayan ve üçüncü yaş turizmi olarak bilinen olgu turist çeken ülkelerin ve işletmecilerin önemle üzerinde durduğu bir pazar durumuna gelmektedir. Emekli olmuş veya olmak üzere olan bu yaş grubu 21. yüzyılda seyahat ve turizm pazarlarını önemli derecede etkileyecek bir nüfus kitlesi oluşturmaktadır.

Özellikle Avrupa kıtasında 100 milyonun üzerinde bu guruba giren insan olması, turizmcilerin iştahını kabartmaktadır. Bu yaş gurubunda daha çok termal kaplıcalar, yorucu olmayan aktiviteler ön plana geçmektedir.

Ulubey çevresinde Aksaz ve Hasköy kaplıcalarının iyileştirilmesi, Kanyon kenarlarında şimdikilerin dışında muhtelif yerlerde Hasköy, Kurudere, Sülümenli çevresinde düşünülen seyir kuleleri ve sosyal tesisler, Ulubey'de açılacak el sanatları merkezleri ve ya atölyeler üçüncü yaş gurubuna hitap edebilecek etkinliklerdir.

h. Mağara, İn Turizmi Alanları

Mağaraların görsel, sportif, sağlık ve kültür açısından sahip olduğu özellikler, turizme kaynak olarak mağara turizmini ortaya çıkarmıştır. Mağara turizmi, sportif ve bilimsel amaçlı olarak mağaraçıların, mağara içlerinin doğal güzelliklerini keşfetmeleri ve tanıtılmalarıyla başlamıştır. Mağaralar, sarkit ve diktler, traverten vb. oluşumlarla süslü salonları, gölleri, yeraltı dereleriyle doğa turizminin, mikro iklimiyle sağlık turizminin, yerleşim ve dinî ibadet yeri olarak kültür ve inanç turizminin konusu içine girmektedir (Doğaner, 2001).

Mağaralar her ne şekilde bulunursa bulunsun içindeki karanlık ve gizem insanlara çekici gelmiş ve insanların merakını cezbetmiştir. Doğa turizminde mağaralar genellikle üç şekilde kullanılır. Bunlardan ilki görsel amaçlı kullanımdır, ikinci olarak ise sportif amaçla kullanım söz konusudur, üçüncü olarak da sağlık turizmi açısından kullanımındır.

Uşak yöresindeki en önemli mağara Banaz ilçesi Yukarıkaracahisar köyünde bulunan mağaradır. Her türlü mağara turizmine uygun olan bu mağara dışında, Ulubey Kanyonlarını oluşturan ve aşınmadan az etkilenen yatay formasyonların alın kısımlarında daha çok in tabir edilebilecek çok sayıda kaya boşlukları vardır. Sülümenli köyü istikametinden Blaundus antik kentine bakıldığında kenti çevreleyen ve uçurum halinde uzanan dik kayalıkların güney bölümlerinde inler ve mezar için açılmış kaya oyukları vardır. Ayrıca Hasköy güneyinde vadi yamaçlarında, Ulubey-Sülümenli karayolu üzerinde Kıranköy'den sonra gelen doğuya uzanan vadi kenarlarında çok sayıda kaya oyuğu ve in bulunmaktadır.

i. Hava Sporları Turizm Alanları

Yamaç paraşütü amatör havacılıkta motorsuz uçuş araçları alanında balon ve planörden sonra keşfedilmiş en son motorsuz bir hava aracıdır. Yamaç paraşütü ortalama olarak 5 kg. ağırlığında uçmaya yarayan basit bir hava aracı olarak tanımlanabilir. Yamaç paraşütü ile yapılan uçuşlarda saatlerce havada kalmak, kalkış yapılan tepelerin binlerce metre üstüne çıkmak ve kilometrelerce mesafe kat etmek mümkündür. Riski bulunmasına karşın Türkiye'de yamaç paraşütçülüğü son yıllarda büyük bir ilerleme sağlamış ve ülkemizin çok farklı yerlerinde bu aktivite yapılmaya başlanmıştır.

Ulubey kanyonlarının dik yamaçlara sahip ve vadi tabanının genişlediği ve vadi derinliğinin 80-100 metreyi bulduğu her yerde yamaç paraşütü yapılabilir. Ancak Ulubey'in hâkim rüzgâr yönünün kuzey, kuzeydoğu ve doğu sektörleri olduğu dikkate alındığında, Hasköy güneyi, Büyükkayalı-Küçükkayalı arasındaki dik yamaçlar, Kıranköy doğusunda kalan dik yamaçlar ve Blaundus antik kenti güney yamaçları ve vadinin karşı yamaçları bu aktivite için uygun görülmektedir. Ancak bu sporla ilgili teknik ekip incelemelerinden sonra bu sahaların net olarak belirlenmesi daha uygun olacaktır.

Vadinin yüksek kesimlerinde Balonla, motorlu planörlerle uçmak da mümkündür. Özellikle Ulubey şehrinin doğusunda vadi kenarında balon binme-inme alanları çok uygundur. Guruplar halinde daha risksiz bir şekilde kanyonun tamamını kısa sürede görmeyi sağlayacak balon turları için saha müsait görünmektedir.

j. Atlı Yürüyüş Gezisi Alanları

At, tarihte önemini hiçbir zaman yitirmemiş ve Türk tarih ve kültüründe ayrı yeri olan bir hayvandır. Ulaşım aracı olarak kullanılmasının yanı sıra halen ziraat işlerinde de kullanılmaya ve gücünden faydalanılmaya devam edilmektedir.

Atlar bugün için çocukların çok ilgi duyduğu hayvanlardır. Bazı hastalıkların tedavisinde ata binmeden tedavi amacıyla yararlanıldığı da bilinmektedir.

Atlı yürüyüş alanlarında, ata binme veya at arabaları ile gezinme şeklinde bu aktivitelerden yararlanılabilmektedir.

Uşak ayrıca cirit kültürünün çok ileri olduğu ve Türkiye’de en fazla atlı spor kulübüne sahip bir ildir. Cirit müsabakaları da turizmde alternatif bir eylem olarak sunulabilir.

Ulubey çevresinde, ilçe merkezinin doğusunda kalan rekreasyon alanı başta olmak üzere vadi kenarlarında ve tabanında atlı yürüyüş ve faytonla yolculuk yapılabilecek çok çeşitli alanlar mevcuttur. Hatta bu konuda ilçedeki bütün yerleşimler kanyon kenarındaki bütün düz alanlar bu aktiviteye imkân sunmaktadır. Cirit için ise Ulubey yakınlarındaki festival sahası yakınları oldukça uygundur.

k. Agro (Tarımsal) Turizm Alanları

Tarım günümüzde intansif ve ekstansif metot denilen metotlarla üretilmektedir. İntansif tarım metodu ticari amaç gütmeyen, küçük ve parçalı tarım arazileri halinde basit yöntemlerle yapılan ihtiyacı karşılamak amacıyla yapılan tarım türüdür. Ekstansif tarım ise teknolojik gelişmelerle paralel yürütülür ve alan başına en yüksek verim almak için bilinen her türlü tarımsal yöntem uygulanır.

Bunlardan Agro turizm için uygun olan basit yöntemlerle yapılan tarım ve işletilen arazilerdir. İnsanlar şehrin gürültüsü, karışıklığı ve hızlı temposundan kaçmak ve biraz nefes alabilmek, doğada bir şeyler yapmanın hazzını yaşamak için çiftliklerde ya da köylülerin evlerinde birlikte kalmaktadır.

Agro (tarımsal) turizmde ticari bir üretim söz konusu değildir. Üretilen ürünler çoğunlukla turistler tarafından tüketilir. Önemli olan bu aktiviteyi doğal ortamda ve klasik yöntemlerle gerçekleştirmektir. Turist bu faaliyette hem yoğun bir enerji harcar hem de şehrin oluşturduğu hızlı, karmaşık, stresli hayattan biraz olsun kaçmış ve uzaklaşmış olur. İşte bu gibi pek çok özellikten dolayı bu turizm türü ülkemizde ve dünya da gelişmekte, turistik amaçlı kullanılan tarımsal işletmede gidilen yerin yerel kültürü ve tarımsal kültürü ile birkaç gün geçirmek amaçlanmaktadır.

Ulubey’de agro turizm alanı ile ilgili herhangi bir faaliyet alanı bulunmamaktadır. Ancak bölgede turizm gelişirse, yeni faaliyet alanları olarak agro turizm alanları belirlenebilir. Bunun için sebze ve meyve üretim alanları düşünülmektedir.

l. Kültür Turizmi Alanları

Kültür belirli bir toplum içinde yüzyıllar içinde gelişen ve genelleyen ortak değerler, inanışlar, yaşantılar, maddi ve manevi birliktelikler bütünüdür. Kültürün oluşması için belirli bir zaman diliminin geçmesi gerekir. Bazı insanlar farklı toplumların gelenek, görenek ve toplumsal yaşamlarına merak duymaktadır. Dış turizmin temelini oluşturan bu duygu kültürel turizmi doğurmuştur. Bir millete ait sanat eserleri, tarihi yapılar, müzeler, eski uygarlıkların kalıntılarının görülmesi, araştırma, keşif ve dini amaçlı seyahatler yerel mimari ve orijinal özellikler bu konu içine girer. Ayrıca kütüphaneler, yerel mutfak, festivaller ve fuarlar, müzik ve dans, farklı coğrafyalarda yaşayan farklı kültürdeki insanları ve onların yaşam tarzlarını tanıma isteği kültür turizmi içinde yer almaktadır. Genellikle kültür turizmine katılan bireyler genel

kültürlerini arttırmak ya da bilgi düzeylerini geliştirmek için bu tür turizm faaliyetine katılır.

Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin genel olarak geliş amaçları içerisinde kültür turizmi amaçlı seyahatler ikinci sıradadır ve yaklaşık olarak % 10'luk bir paya sahiptir. Türkiye'de kültür turizmi genellikle tarihsel temelde yapılmaktadır.

Kültürel varlıklar içinde yer alan diğer bir maddi unsurda mekânsal olarak savaş alanları ve bu savaş alanlarında kurulan savaş müzeleridir. Son yıllarda dikkat çekici bir gelişme gösteren ve "Savaş Turizmi" denilen turizm türünü de, kültür turizmine ilave edilebilir.

Ulubey'in farklı başlıklar altında sunulan (dini turizm, yemek turizmi, festival turizmi) turizm aktiviteleri aynı zamanda kültürel turizme de girmektedir. Ulubey Kanyon festivali, Blaundus antik kenti, tarihi camiler, türbeler, çeşmeler, köprüler, musluklar (su sebilleri) Ulubey ilçesi başta olmak üzere, Karayakuplu köyü, Paşalar köyü, Omurca kasabası, Blaundus bölgesi gibi farklı alanlara yayılmış bulunmaktadır.

m. Bungee Jumping Alanları

Bungee Jumping'in kökeni Doğu Avustralya'nın açıklarında Pasifik Okyanusunda "New Hembridis" adalar grubundaki Vanatu adası yerlilerinin "Gkol" adını verdikleri erkekliğe geçiş törenlerinde bambudan yaptıkları kulelerden sarmaşıktan yaptıkları iplere bağlanarak atlamasına dayanır. Avrupa'da 1970'lerde Oxford Üniversitesi öğrencilerince bagaj gerdirme lastikleriyle ilk bungee atlayışlarının temeli atılmıştır. 1980'lerde artan talep karşısında teknolojinin tüm imkânlarından faydalanarak önemli ve güvenli bir sektör haline gelmiş, günümüzde ise tüm dünyada yüz binlerce kişiye ulaşan, uluslararası alanda yarışmaları düzenlenen bir turizm faaliyeti olarak kabul görmüştür.

Bungee Jumping yapacak kişi öncelikle bu sporu yapmak için tehlikeli olabilecek rahatsızlıklarının bulunmadığını yazılı beyanatta belirtmek zorundadır. Bundan sonra bungee jumping yapacak kişinin ağırlığı görevlilerce ölçülerek gerekli güvenlik malzemeleri giydirilir. Atlayıcı vinç tarafından yukarı çekilecek sepete bir görevliyle birlikte gerekli emniyet önlemleri alınarak bindirilir ve ağırlığına uygun olan iple, vinç tarafından gerekli yüksekliğe çıkarılarak (yükseklik yaklaşık olarak 50 m. dir.) buradan boşluğa bırakılır. Atlayıcı yaklaşık olarak 10 metrelik bir serbest düşüşten sonra insan fiziğine zarar vermeyecek bir ivmeyle ip tarafından yavaşlatılır.

İlk görüşte korkutucu gibi gelen bu faaliyet uygulama yapanlar tarafından mükemmel olarak ifade edilmekte ve ısrarla tavsiye edilmektedir.

Ulubey mesire alanı ve seyir kulelerinin olduğu alana böyle bir kule yapılarak atlayış gerçekleştirilmesi yerden 40-50 metre gibi bir yükseklikten atlanılmasına rağmen kanyon içerisine doğru sanki 150 metreye atlayış yapılmış gibi bir izlenim vereceğinden benzerlerine göre muazzam bir avantaj elde edecektir. Ulubey ilçesi dışında da kanyona hâkim herhangi bir yer bu kule atlayışı için uygundur. Ancak aktiviteleri Ulubey'in doğusunda toplamak daha faydalı görünmektedir.

n. Kamp Karavan Turizm Alanları

Karayolu ağlarının gelişimi bireysel turizmi hızlandırmış, daha önce gidilmesi zor

olan yerlere ulaşımı kolaylaştırmıştır. Karayolu ulaşımına bağlı olarak gelişen karavan turizmi de çeşitlenen turizm türlerinden birisidir. Genellikle karavanları ile seyahat eden turistler gideceği turizm bölgesindeki kamping alanlarında karavan yerleri kiralarak turizm etkinliklerine katılmaktadır. Bu turizm türünde turistlerin karavanlarında basit mutfak, yatak ve bazı kişisel eşyalarını da karavanlarında taşımakta dolayısıyla konaklama ve yemek masrafını asgari düzeye indirmektedir. Konaklama kamping alanlarında yapıldığı gibi, uygun bir düzenlemeye tabi tutulmaması herhangi bir yerde de yapılabilir.

Karavan turizmi için yerleşimin büyüklükleri ve Kanyona hakim alanlar da dikkate alınarak Ulubey ilçe merkezi ve Hasköy güneyi önerilebilir.

o. Yemek Turizmi Alanları

Yemek turizmi, adından da anlaşılacağı gibi, gidilen yerde yöresel yemeklerin ön plana çıktığı bir turizm aktivitesidir. Turist gittiği yerlerde yöresel yemekleri tercih etmekte ve her zaman tattığı yemeklerden farklı zevkler tatmayı tercih etmektedir. Tek başına bir alternatif turizm aktivitesi olmayıp, diğer aktivitelerle birlikte düşünüldüğünde etkin olmaktadır.

Ulubey çevresinde yöreye has demir tatlısı, ispanaklı börek, bükme, tarhana gibi değişik yemekler bulunmaktadır. Turizm aktivitesi yapılan yerlerde veya ilçe merkezinde bu yemekleri bulmak mümkündür.

p. Dağ Bisikleti Alanları

Son yıllarda önemi giderek artan turizm aktivitelerinden birisi de bisiklettir. Avrupa ülkeleri ve ABD de her geçen gün gelişmekte olan ulaşım aracı ve bir turizm türüdür. Tek başına veya gruplar halinde belirli parkurlarda yapılan bu aktivitede özellikle araçla gidilemeyen ara yollar ve engebeli araziler tercih edilmekte, böylece kişi hem spor yapıp eğlenirken hem de yeni yerleri görüp tanımaktadır.

Ulubey çevresinde kanyonun dik kenarları hariç her bölge bisikletle dolaşmaya elverişlidir. Ancak böyle bir aktivitenin gerçekleşmesi durumunda turistlerin kaybolmadan gezebileceği ve uyarıcı levhalarla donatılmış parkurlar hazırlamak gerekmektedir. Bunlardan birisi kanyonun yukarı kenarlarında, ikincisi Ulubey-Blaundus arasında olmak üzere iki farklı bisiklet güzergâhı gerçekleştirilebilir.

q. Foto Safari Alanları

Fotoğraf çekme işlemi günümüzde giderek önem kazanmaktadır. Ekonomik iyileşmeler ve teknolojik gelişmeler günümüzde her ferdin dijital özelliklerde bir fotoğraf makinesi almasını kolaylaştırmıştır. Fotoğraf makinalarında dijital depolama sisteminin bulunması ve teknik yeterlilik fotoğrafçılığa ilgiyi artırmaktadır. Bu amaçla bazı turizm bölgelerinde üstü açık araçlar ve traktörlerle çekilen oturaklı ve üstü açık römorkörler içerisinde fotoğraf turları düzenlenmektedir.

Ulubey çevresinde de traktörler ile günün belli saatlerinde güneşin pozisyonunu ve kanyonun uzanışını da dikkate alarak, Hasköy-Külçen arasında, Ulubey çevresinde, Blaundus çevresinde foto safari turları düzenlenebilir.

r. Off-Road Gezisi Alanları

Off-road, her türlü çetin şartlarda zor engeller ile kıyasıya mücadele ederek yapılan zorlu bir motor sporudur. Dik rampa ve inişler, çamur ve bataklık sahaları, kayalıklar, dere geçişleri tercih edilen alanlardır. Burada hızdan ziyade zorlu parkurları geçebilmek önemlidir.

İnceleme sahasında vadi içleri, kanyonun genişlediği ve derin olmayan alanlar, kanyon oluşumu henüz tam olarak gerçekleşmemiş ve başlangıç aşamasında olan vadiler tam uygun alanlardır. Yavu deresi, İnay bölgesi, Avgan çevresi ve Kanyon içerisinde kalan hafif engebeli sahalar alçak kayaların bulunduğu sahalar ve akarsuyun sığ olduğu kesimlerde off-road parkurları oluşturulabilir.

s. Kaya Tırmanışı Alanları

Sportif amaçlı çıkışlarda yamaçların eğimi, kayaç yapısı, kayaçların sertlik ve çatlak durumu ve topografya (buzul, karst, akarsu) önemlidir. İklim koşulları alpinizm de gezi ve tırmanma mevsimlerini belirler. Spor amaçlı tırmanışlar için "yaz çıkışı ve kış çıkışı" olmak üzere iki ayrı mevsim belirlenirken rekreasyon amacıyla yapılan çıkışlar yaz mevsimiyle sınırlanır. Alpinizm orman sınırı üzerinde yapıldığından, bitki örtüsü yüksek dağ çayırları ve alpin bitkiler katından oluşmaktadır. Alpinizmden en çok faydalanan yerleşmeler, dağın çıkış yönünde ve dağa en yakın olan şehir, köy ve çıkış yolu üzerindeki yaylalardır (Doğaner, 2001).

Teknolojik gelişmeler Alpinizm için kullanılan malzemeleri son derece mükemmel hale getirmiştir. Isıtıcı polarlar, ayakkabılar nerede ise kopması imkânsız halatlar, çivi tabancaları gibi donanımlar dağcılarının işini son derece kolaylaştırmıştır.

Ulubey çevresinde yaz ve bahar aylarında kaya tırmanışının yapılabileceği çok güzel kaya diklikleri bulunmaktadır. Yükseklikleri 20-80 metre arasında değişebilen kayalara sahip kanyon sahasında risk oluşturmayan birçok yerde kaya tırmanışı gerçekleştirilebilir. Özellikle Ulubey doğusundaki vadi tabanında yükselen Asar ve çevresinde, Kıranköy doğusu ve Hasköy güneyindeki dik yamaçlarda, Büyükkayalı ve Küçükkayalı köyleri arasında bulunan mermer ocaklarında kaya tırmanışları mükemmel şekilde yapılabilir.

1.6. ARAŞTIRMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ELDE EDİLEN BULGULARIN RAPORLANMASI

Ulubey ve yakın çevresinin turizm özelliklerini ortaya koyan bu çalışmada elde edilen bulgular çalışmanın sonunda haritaların da değerlendirilmesi amacıyla, 2.9. başlığı altında ayrıntılı olarak sunulmuştur.

2. ELDE EDİLEN BULGULARIN HARİTALANDIRILMASI

Faaliyetlerin birinci bölümünde gerçekleştirilen saha çalışması sonucunda sahanın sınırları, ulaşım durumu, jeoloji ve jeomorfolojik özellikler, arazi kullanımı, sahanın flora ve fauna özellikleri, turizm sahaları, coğrafi mekan tespiti, tarihi mekan tespiti yapılmış, elde edilen bulgular haritalanarak aşağıda belirtilmiştir.

2.1. LOKASYON HARİTASININ ÇİZİLMESİ

Turizm alanını, TR33 bölgesi, Uşak ili ve Ulubey ilçesinin nerede bulunduğunu belirten 1/100.000 ölçekli "Lokasyon Haritası" hazırlanarak EK'te sunulmuştur.

2.2. ULAŞIM HARİTASI

İnceleme sahasında kalan yerleşmelerin ulaşım durumunu belirten 1/100.000 ölçekli "Ulaşım Haritası" hazırlanarak EK'te sunulmuştur.

2.3. JEOLJİ-JEOMORFOLOJİ HARİTASI

Araştırma sahasının jeolojik birimlerini ve jeomorfolojik özelliklerini ayrıntılı ortaya koyan 1/100.000 ölçekli "Jeoloji-Jeomorfoloji Haritası" hazırlanarak EK'te sunulmuştur.

2.4. ARAZİ KULLANIM HARİTASI

Ulubey ve çevresinin arazi kullanım özelliklerini ve sınıflandırmasını gösteren 1/100.000 ölçekli "Arazi Kullanım Haritası" hazırlanarak EK'te sunulmuştur.

2.5. FAUNA -FLORA HARİTASI

İnceleme bölgesindeki doğal bitki örtüsü özellikleri ve doğal hayvan varlığını belirten 1/100.000 ölçekli "Fauna-Flora Haritası" hazırlanarak EK'te sunulmuştur.

2.6. TEMATİK TURİZM HARİTASI

Araştırma sahasında, turizm alanlarını yansıtan ve okuyucuya turizm konusunda genel bilgi veren 1/100.000 ölçekli "Tematik Turizm Haritası" hazırlanarak EK'te sunulmuştur.

2.7. TURİZM AMAÇLI TARİHİ YAPI HARİTASI

Ulubey ve yakın çevresinde tarihi mekanları yansıtan 1/100.000 ölçekli "Turizm Amaçlı Tarihi Yapı Haritası" hazırlanarak EK'te sunulmuştur.

2.8. TURİZM AMAÇLI DOĞAL YAPI HARİTASI

Ulubey ve yakın çevresinde doğal yapılarını ve fiziki coğrafya unsurlarını gösteren 1/100.000 ölçekli "Lokasyon Haritası" hazırlanarak EK'te sunulmuştur.

2.9. ARAŞTIRMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ, ANALİZ EDİLMESİ ve RAPORLAŞTIRILMASI

“Ulubey ve Ulubey Kanyonlarının Alternatif Turizm Potansiyelinin Tespiti ve Turizm Fiziksel Planlamasının Yapılması” amacıyla gerçekleştirilen bu proje kapsamında elde edilen bulgular bu çalışma ile bir rapor haline dönüştürülmüştür.

Proje hizmet şartnamesinde de belirtildiği üzere; Ulubey’de bulunan doğal ve beşeri turizm değerlerinin tespit edilmesi amacıyla bir proje ekibi oluşturulmuştur. Uşak Üniversitesinde konusunun uzmanı olan profesyonel ekip yardımı ile Ulubey Merkezi, Avgan, Hasköy, Kışla ve Omurca kasabaları ile Akkeçili, Aksaz, Bekdemir, Büyükkayalı, Çamdere, Çamlıbel, Çardak, Çırpıcılar, Dutluca, Gedikler, Gümüşkol, Hanyeri, İnay, İshaklar, Karacaahmet, Kıranköy, Köseler, Kurudere, Küçükilyaslı, Küçükkayalı, Külçen, Söğütlü ve Sülümenli köylerini kapsayan saha tümünden dolaşarak çalışma alanının coğrafi sınırları tespit edilmiştir.

İlk olarak araştırma alanının coğrafi mekân tespiti yapılmıştır. Bu amaçla sahayla ilgili literatür hızlı bir şekilde taranarak ilgili yerler tespit edilmiş, sahanın 1/100.000 ölçekli topoğrafya haritaları, MTA raporları, jeolojik raporlar, meteorolojik verilerle, Uşak’taki kamu kurum ve kuruluşlarından temin edilen dokümanlar incelenerek proje taslağı hazırlanmıştır.

Coğrafi mekân tespitinde sahanın genel jeolojik özellikleri, jeomorfolojik özellikleri, iklim özellikleri, hidrografik özellikler, toprak özellikleri, doğal bitki örtüsü özellikleri ayrı ayrı ele alınarak özellikleri vurgulanmış, tespit edilen bulgular, jeoloji-jeomorfoloji haritalarına ve doğal yapı haritasına işlenerek sahanın haritaları oluşturulmaya başlanmıştır.

Özellikle sahayı ilgilendiren ve doğal yapıda temel niteliği oluşturan jeomorfolojik birimler ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Sahada yaygın olan asarlar, kopmuş menderesler, gömük menderesler, mağara ve inler, dik kayalıklar, şelale ve dev kazanları, fosilli sahalar, geniş tabanlı vadiler, doğal bitki örtüsü tek tek tespit edilerek turizm potansiyel ve değerleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Tarihi mekân tespitinde ilçede bulunan tarihi hamamlar, asarlar, su sarnıçları, camiler, kiliseler, köprüler, antik kent alanları, çeşmeler, türbeler, kaleler ayrı ayrı tespit edilerek yerleri haritaya aktarılmaya çalışılmıştır.

İlçede bulunan doğal ve beşeri çekiciliklerin yanı sıra, bölgenin yol, alt yapı, su, elektrik durumu ile ekonomik sektörlerin yapısı ve turizme olası katkıları ele alınmıştır.

Uşak ili ve Ulubey ilçesinde mevcut olan konaklama işletmelerinin mevcut durumları tablolar halinde sunulmuştur. İlçeye yapılabilecek konaklama tesisleri ve yerleri tespit edilmiştir.

Konaklama tesisi dışında turiste ve turizme hizmet edebileceği düşünülen, teleferik, seyir kuleleri, atlama kulesi, el sanatları merkezi, eğlence merkezi, taş döşemeli yollar, yürüyüş yolları, dağ bisikleti parkurları, motor parkurları, atlı yürüyüş parkurları ve cirit alanlarına ihtiyaç olduğu tespit edilmiş ve muhtemel yapılabileceği alanlar tespit edilerek belirtilmiştir.

Uşak-Ulubey ve köylerin birbirlerine olan uzaklıkları, yurt içinden ve yurt dışından gelecek turistlerin bölgeye nasıl ve ne kadar sürede ulaşacakları şekil ve tablolar halinde gösterilmiştir.

Türkiye'ye yıllar itibari ile gelen turist sayıları, turistlerin özellikleri, konaklama ortalamaları, yörenin hizmet kalitesi, konukseverlik ve güvenlik durumları ayrı ayrı ele alınmıştır.

Çalışma sonunda elde edilen bulgular, şekil, harita, tablo ve fotoğraflarla desteklenerek raporlaştırılmıştır. Hizmet şartnamesinde belirtildiği sahayı ilgilendiren 1/100.000 ölçeğinde Arc GIS yöntemiyle sahanın Lokasyon, Ulaşım, Jeoloji-Jeomorfoloji, Arazi Kullanım, Fauna-Flora, Tematik Turizm, Turizm Amaçlı Tarihi Yapı ve Turizm Amaçlı Doğal Yapı haritaları hazırlanmıştır.

Hiç şüphesiz bu araştırma, Ulubey'in bütün sorunlarını bir çırpıda çözecek ve turizmi canlandıracak sihirli bir çalışma değildir. Bu çalışma, sahanın turizm potansiyeline dikkat çeken, ardından gelecek çalışmalara ve turizm yatırımlarına yol gösterecek olan bir ön çalışma, adeta bir anahtar çalışmadır.

Bölgeyle ilgilenenler bu referans çalışmadan her zaman istifade edeceklerdir. Ancak şu da unutulmamalıdır ki; inşaattan, alt yapıya, yol güzergâhından, teleferik sistemine kadar çok farklı konuların önerildiği raporda, çok farklı bilim alanlarından konuların belirtildiği muhakkaktır. Bu önerilerde son söz o alanı uzmanlarındır. Nihai kararlarda ancak konu uzmanları karar verebilir. Örneğin bir inşaat sahasına zemin etüdü incelendikten sonra inşaat mühendisi ya da planör veya yamaç paraşütü yapılacak sahaya, gerekli ölçümler ve deneme uçuşunu yaptıktan sonra profesyonel havacılar karar verebilir. Bu kuralın her zaman göz önünde bulundurulması gerekir.

Türkiye; ekonomisi her geçen gün gelişen, yabancı yatırımcıların rağbet gösterdiği ve 28,6 milyon yıllık turist çeken bir ülkedir. Fransa, İspanya, İtalya gibi Akdeniz ülkeleriyle rekabet edebilecek her türlü doğal ve tarihi güzelliğe sahiptir. Daha fazla ve her mevsim turist çekebilmek için belirli kıyı bölgelerinin yanı sıra iç bölgelere ve özellikle yeni alternatif turizm alanlarına ihtiyacı vardır.

Hem Uşak hem de Ulubey alternatif turizm potansiyeline sahip alanlardır. Özellikle Ulubey eşsiz kanyonu ile sadece kendisini değil bütün ili peşinden sürükleyecek bir potansiyele sahiptir. Nüfusu cumhuriyet tarihi boyunca pek değişmeyen ve hatta azalan, ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan kasaba görünümü bir sahanın yanı başında duran bu turizm devinin uyandırılma vakti gelmiştir. Ulubey'in bundan sonraki kaderi turizme bağlıdır.

Bu kadar kısa bir zaman aralığında Ulubey'in bütün turizm değerlerini ortaya koymak mümkün değildir. Bu çalışmayı yeni dar alanlı bölgesel çalışmalar ve projeler izlemelidir. Herkes Kanyonu tanıtmak ve yapabileceğini ortaya koymak için azami gayreti göstermelidir. Uşak Üniversitesi ve Uşak Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından her yıl düzenlenen TÜBİTAK destekli "Murat Dağı Ulubey Kanyonları ve Uşak çevresinde Doğa Eğitimi Projesi" hem il genelini hem de Ulubey kanyonlarını dışarıdan gelen gruplara akademisyenler rehberliğinde bilimsel olarak tanıtmaktadır. Yine her yıl ilçede yapılan Ulubey Kanyon Festivali de kanyonların tanıtımına büyük katkı sağlamaktadır. Benzer etkinliklerin ve projelerin birbirini izlemesi bölgeye yatırımcıyı çekecek ve bölge turizmden hak ettiği payı bir gün mutlaka alacaktır.

Kaynakça

- ARDEL, A.-KURTER, A.-DÖNMEZ, Y.**, 1969, Klimatoloji Tatbikatı, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü Yayını, 1123, 40, İstanbul.
- ATALAY, İ.**, 1989, Toprak Coğrafyası, Ege Üniversitesi Yayın No:8, İzmir.
- ATALAY, İ.-YILMAZ, Ö.-YILMAZ, F.**, 2004, Ulubey-Banaz Kanyonunun Oluşumunda Neo Tektonik Hareketlerin Etkileri, 3. Türk Roman Coğrafya Akademik Semineri, 15-24 Eylül 2004, s.101-109, Balıkesir.
- BALIK, İ.**, 2001, "Uşak Cami Kitabeleri", 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu 25-27 Ekim 2001, C.I, İstanbul, s.475-484;
- CEYLAN, M.A.**, 2007, "Eşme (Uşak) Civarında Bazı Coğrafi Gözlemler", Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı:15, s.65-84, İstanbul.
- CONTU, M.**, 2006, Alternatif Turizm Çeşitleri Ve Kızılcahamam Termal Turizmi Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- DARKOT, B.-TUNCEL, M.**, 1988, Ege Bölgesi Coğrafyası, İstanbul Üniversitesi Yayınları No:2365, İstanbul.
- DOĞANAY, H.**, 1997, Türkiye Beşeri Coğrafyası, MEB Yay. No:2982, Ankara.
- DOĞANER, S.**, 2001, Türkiye Turizm Coğrafyası, Çantay Kitabevi İstanbul.
- DÖNMEZ, M.** 2005, Bulkaz Dağı'nın (Uşak) Flora ve Vegetasyonunun İncelenmesi, Marmara Üniv. Fen Bilimleri Enst. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- DÖNMEZ, Y.**, 1979, Umumi Klimatoloji ve İklim Çalışmaları, İstanbul Üniv. Yayın No:2506, İstanbul.
- DSİ İZMİR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ**, 2009, Kuyu Logları.
- EİE**, 2008, Su Akım Aylıkları Ortalamaları (1935-2005), EİE Hidrolojik Etütler Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- ERCAN, T.-DİNÇEL, A.-METİN, S.-TÜRKECAN, A.-GÜNAY, E.**, 1978, Uşak Yöresindeki Neojen Havzaların Jeolojisi, Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni, 21: 97-106.
- ERGENE, A.**, 1997, Toprak Biliminin Esasları, Öz Eğitim Yay., Konya.
- ERGİNER, G.**, 1984, Uşak Halk Takvimi Halk Meteorolojisi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları:58, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- ERİNÇ, S.**, 1969, Klimatoloji ve Metodları, İstanbul Üniv. Yayın No:994, İstanbul.
- EROL, O.**, 2004, Genel Klimatoloji (6. Baskı), Çantay Kitabevi Yayını, İstanbul
- GÖNEY, S.**, 1979, Büyük Menderes Bölgesi, İstanbul Üniv. Yayın No:1895, İstanbul.
- HGK**, 1/100.000 Ölçekli Türkiye Topografya Haritası Paftaları, Ankara.
- İÇA, M.** 1979, Uşak Eşme-Örencik Kaplıcasının Jeoloji-Hidrojeoloji Etüdü, TJK Jeoloji Müh. Dergisi, S.8, 37-46, Ankara.

JEO-TEK ve UTTA İŞ ORTAKLIĞI, 2006, Uşak İli 1/100000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Araştırma Raporu, Ankara.

KARAMAN, A., 2001, "Son Ulubey Kadısı 'Hacı Halit Hoca' ve Ulubey Tarihi Üzerine Notlar", *21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu 25-27 Ekim 2001*, C.II, İstanbul, s.681-694.

KARĞI, S., 2010, Kıyı Turizminden Alpinizme Sürdürülebilir Turizm (Burhaniye-Edremit-Kaz Dağı Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uşak.

KHGM., 1997, Uşak İli Arazi Varlığı, KHGM Yay., İl Rapor No:64, Ankara.

KOÇMAN, A., 1993, Türkiye İklimi, Ege Üniv. Edebiyat Fak. Yay. No:72, İzmir.

MATER, B., 1998, Toprak Coğrafyası, Çantay Kitabevi, İstanbul.

ÖNTUĞ, M.M., 2007, "Bir Eğitim Kurumu: Mahmud Paşa Zaviyesi ve Vakıfları", *Vakıflar Dergisi*, S.XXX, Ankara, s.139-154;

ÖNTUĞ, MM., "Bir Eğitim Kurumu: Mahmud Paşa Zaviyesi ve Vakıfları", *Vakıflar Dergisi*, S.XXX, Ankara, 2007, s.139-154; Mehtap Özdeğer, 15. 16. Yüzyıl Arşiv Kaynaklarına Göre Uşak Kazasının Sosyal ve Ekonomik Tarihi, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2001.

ÖNTUĞ, MM., "Hacım Sultan Zaviyesi", Uluslar arası Batı Anadolu Beylikleri Sempozyumu, 18-20 Ekim 2004, Bildiriler, Balıkesir, 2005, s.188-204.

ÖNTUĞ, MM., "Hurufat Defterlerine Göre Uşak'taki Eğitim Müesseseleri (1702-1824)", *AKÜ. Sosyal Bilimler Dergisi*, S.3, Afyon, 1999, s.149-171;

ÖNTUĞ, MM., "Osmanlı Dönemi Uşak'taki Dini Yapılar: Camiler ve Mescitler", *CIEPO, Uluslar arası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Tarihi Çalışmaları 4. Ara Dönem Sempozyumu*, 14-17 Nisan 2011, Uşak, 2011, s.959-992.

ÖNTUĞ, MM., Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri, (Ed. Murat Öntuğ, Sadiye Tutsak, Recep Düzgün), İzmir, 2007, s.205,158,201,203,301,303,314,316,317,335,

ÖZAV, L.-KARA, H., 1998, "Cumhuriyetin 75. Yılında Uşak", (Uşak Coğrafyası Bölümü), Uşak Valiliği Yayınları, s.29-48, İzmir.

ÖZGÜÇ, N., 2003, Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler, Genişletilmiş 4.baskı, Çantay Kitabevi, İstanbul.

ÖZGÜR, E.M., 1998, Türkiye Nüfus Coğrafyası, GMC Basın Yayın, Ankara.

TÜMER, H., 1971, Uşak Tarihi, Uşak Halk Eğitimine Yardım Derneği Kültür Yayınları No:14, İstanbul.

ULUSAN, Y., 2009, Alternatif Turizm Çeşitlerinin Turizm Potansiyeline Etkisi: Konya Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri, 2007, (Ed. Murat Öntuğ, Sadiye Tutsak, Recep Düzgün), İzmir.

UŞAK TARIM İL MÜDÜRLÜĞÜ, 2002, Uşak Tarım Master Planı, Batıkol Basımevi, Uşak.

YALÇINLAR, İ., 1955, "Banaz Çayı Havzası ve Uşak Civarında Bünye ve Morfoloji

Araştırmaları”, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı:13-14’den Ayrı Basım, s.57-89, İstanbul.

YÜKSEL, T., 2000, Ulubey İlçe Merkezinin Coğrafi Etüdü, Afyon Kocatepe Üniv. Sosyal Bil. Enst. Yüksek Lisans Tezi, Afyon.

www.googleart.com

www.kultur.gov.tr

www.tuik.gov.tr

Etüt Araştırma Proje Ekibi

Doc. Dr. M. Murat ÖNTUĞ

Yrd. Doc. Dr. Hasan KARA

Yrd. Doc. Dr. Selahattin POLAT

Araştırma Görevlisi CBS Uzmanı Yıldız GÜNEY

Coğrafya Bilim Uzmanı Süleyman KARGI

Harita Mühendisi Selçuk TOKER